

6) Første behandling af:

Forslag til lov om socialindkomst.
(Lovforslag nr. L 222. Fremsat 9/5 80).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 7-11 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

7) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Ændringer af reglerne om kontant-hjælp, indførelse af socialindkomst m.v.).
(Lovforslag nr. L 223. Fremsat 9/5 80).

8) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Indførelse af socialindkomst).
(Lovforslag nr. L 224. Fremsat 9/5 80).

9) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om invalidd pension m.v. (Indførelse af socialindkomst og indtægtsregulering af invaliditetsydelse).
(Lovforslag nr. L 225. Fremsat 9/5 80).

10) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om pension til enker m.fl. (Indførelse af socialindkomst).
(Lovforslag nr. L 226. Fremsat 9/5 80).

11) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familierydelser. (Nedsættelse af indkomstgrænse og indførelse af socialindkomst).
(Lovforslag nr. L 227. Fremsat 9/5 80).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Forhandling

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Må jeg oplyse, at taletiden er 10 minutter.

Erik B. Smith (S):

Med forslaget til lov om socialindkomst ønsker regeringen at erstatte den skattepligtige indtægt som beregningsgrundlag for en lang række ydelser fra det offentlige. Man spørger uvægerlig sig selv, hvorfor den hidtil anvendte skattepligtige indkomst som bereg-

ningsgrundlag ikke længere kan anvendes. Svaret er ikke vanskeligt at give, i alt fald ikke for den, der beskæftiger sig med administration af den sociale lovgivning. Den skattepligtige indtægt er ganske simpelt ikke et retfærdigt kriterium for ydelser fra det offentlige.

Ydermere må det fastslås, at det påhviler enhver regering som en forpligtelse, der følger af nedskæringer på det sociale område, at man mere præcist får indkredset den gruppe af personer, der først og fremmest må sikres modtagelse af ydelser fra det sociale system. På den baggrund hilser den socialdemokratiske gruppe regeringens forslag med tilfredshed.

Ved at indføre socialindkomsten som beregningsgrundlag sikrer man, at de dårligst stillede ikke rammes af nedskæringer. En anden meget væsentlig grund til at indføre socialindkomsten er den, at store grupper i samfundet udtrykker en stadig stigende utilfredshed over, at familier med store formuer, stort forbrug og store bruttoindtægter gennem skattemæssige afskrivninger nedbringer indkomsten, så deres større børn bliver berettiget til at modtage ungdomsydelse og de mindre børn får fripladser i dagsinstitutionerne. Disse eksempler på personer eller familier, der råder over betydelige pengemidler, er med til at forstærke følelsen af uretfærdighed og nedbryde tilliden til hele det sociale system.

Socialindkomsten, som den er foreslået af regeringen, fjerner de værste eksempler på denne dobbeltfordel, der hidtil har betydet, at man slap med en lille skat og samtidig modtog store offentlige tilskud.

I det fremsatte forslag, der betegnes som første fase, bliver det slået fast, at socialindkomsten svarer til den skattepligtige indtægt med tillæg af, hvad man har fratrukket for fuldt fradragsberettigede forsikringspræmier, forsikringspræmier med begrænset fradragsret, fradragsberettigede gaver samt fradrag for indskud til etableringskonto. Negativ skattepligtig indkomst overført fra ægtefællen og underskud overført fra tidligere år tillades heller ikke som fradrag.

I socialindkomsten indgår endvidere et tillæg for besiddelse af formuer over 341.000 kr. Begrundelsen er den enkle, at besiddelsen af en formue af denne størrelsesorden udtrykker en økonomisk formåen, der stiller sin

[Erik B. Smith]

ejer bedre end de personer, der ikke har en sådan formue. Betragtningen er naturligvis relevant, når vi holder os for øje, hvilke ydelser socialindkomsten skal anvendes til. Formuetillægget er progressivt stigende, således at formuer over 1 mill. kr. helt udelukker den lykkelige ejer fra at modtage sociale ydelser fra det offentlige.

Socialindkomsten skal anvendes i bistandsloven ved beregning af børnetilskud, ungdomsydelser, folke-, invalide- og enkepension, betaling for varig og midlertidig hjemmehjælp, tildeling af fripladser i daginstitutioner for børn og unge, betaling for ophold i daginstitutioner for børn og unge og betaling for beskyttede boliger.

For socialdemokratiet er det vigtigt, at de nye regler, her specielt formuetillægget, ikke betyder, at nogen tvinges bort fra deres ejerboliger. Det er derfor med tilfredshed, vi konstaterer, at regeringen udtrykkelig gør den undtagelse, at den del af formuen, der vedrører ejerbolig, for så vidt angår pensionister eller personer, der modtager invaliditetsydelser med bistands- eller plejetillæg, udtrykkeligt er undtaget i bestemmelserne om formuetillæg.

Det kan herefter slås fast med sytommersøm, at ingen tvinges til at forlade hus og hjem som følge af indførelse af socialindkomsten som beregningsgrundlag, og når dette ikke kraftigt nok kan understreges, skyldes det den debat, vi har været vidne til i de seneste dage, og hvis eneste formål har været at jage en skræk i livet på bogstaveligt talt alle, der i dag med rette modtager ydelser fra det offentlige. Det politiske formål har naturligvis været klart. Ved at mistænkeliggøre forslaget om socialindkomst håber man på at forhindre forslagets gennemførelse netop til gavn for de mennesker, der besidder store formuer, har store bruttoindtægter og som hovedregel et stort forbrug, men som alle bidrager til samfundshusholdningen med et minimum gennem små skattepligtige indtægter.

Den seneste debat tvinger mig til at gå ind i nogle af de eksempler, der er bragt frem i dagspressen, således i Berlingske Tidende Søndag, hvor hr. Brixtofte som en dokumentation for sin påstand om, at socialindkomsten er asocial, fortæller om en ganske almindelig arbejdsmand med to børn, hvor den skattepligtige indtægt er 140.000 kr. og

formuen 700.000 kr. For denne helt almindelige arbejdsmand vil socialindkomsten betyde et tab på 2.316 kr.

Alt, hvad der er tilgængeligt af materiale om indkomst- og formuefordeling i dette land, giver ikke mig belæg for at antage, at der her er tale om en ganske almindelig arbejdsmand. Med en indtægt på mellem 36 kr. og 45 kr. i timen hører det til sjældenhedene, at man sætter sig i udgift til en bolig, der efter 12 år repræsenterer en nettoformueværdi på 700.000 kr., ligesom det hører til sjældenhedene, at den skattepligtige indtægt er 140.000 kr. Langt de fleste arbejdsmænd i Danmark har beskedne indkomster og bor i beskedne boliger, der i øvrigt først er betalt ned, når børnene er så gamle, at de ikke længere koster forældrene udgifter til underhold, dvs. når de for længst er ude af systemet med børnetilskud og ungdomsydelser.

Det forekommer mig, at hr. Brixtofte har haft helt andre grupper i tankerne, når han kritiserer socialindkomsten som beregningsgrundlag, samfundsgrupper, der har stærk tilknytning til venstre, og som i øvrigt ofte kan karakteriseres ved store formuer og små skattepligtige indtægter.

I sit forsøg på at forskrække pensionister opstiller hr. Brixtofte nogle eksempler på pensionister, der ud over formuen, hvad de måtte have til rådighed gennem ejerboligen, disponerer over formuer fra 50.000 kr. op til flere hundrede tusinde kroner. Ingen af disse eksempler kan skræmme hovedparten af danske pensionister, der som hovedregel har opsparet et beløb, der ligger mellem 5.000 kr. og 15.000 kr.

Hr. Brixtoftes eksempler i Berlingske Tidende Søndag lider i øvrigt alle af den mangel, at de ikke oplyser, at formuerne skal forrentes med 20 pct., og at denne renteindtægt er en nødvendig forudsætning for, at man kan komme op på et tab af den angivne størrelsesorden.

Den socialdemokratiske gruppe har noteret sig, at det fremsatte lovforslag er første fase for gennemførelse af socialindkomst. Vi beklager, at det ikke har været muligt allerede nu at tage hensyn til de sociale skævheder, der følger af retten til at fradrage private renteudgifter, men samtidig erkender vi, at en udskillelse af private renter nødvendigvis må have skattemæssige konsekvenser og ikke

[Erik B. Smith]

alene konsekvenser for beregning af socialindkomsten.

Jeg er tilfreds med, at regeringen overvejer muligheden for at indføre en social lejeværdi, der sikrer, at udmålingsgrundlaget i forholdet mellem ejer og lejer tilnærmer sig hinanden.

I anden fase om indførelse af socialindkomsten er det endvidere nødvendigt, at man ser på de særlige afskrivningsmuligheder for selvstændige næringsdrivende, der ikke er udtryk for en reel nedslidning af produktionsapparatet.

Det er også rigtigt at se på retten til at fradrage pensionsbidrag for lønmodtagere med arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger.

Jeg kan på den socialdemokratiske gruppes vegne tilsige regeringen en hurtig og villig udvalgsbehandling, men det er en selvfølge, at forslaget om socialindkomst ikke kan stå alene. En følgevirkning af lovforslaget er en ændring af lov om folkepension, lov om invalidepension, lov om pension til enker, lov om børnetilskud og andre familieydelse samt bistandsloven. Jeg kan ganske kort sige, at man for de her nævnte love vil lægge socialindkomsten til grund ved beregning af ydelserne.

For så vidt angår ændringen i invalidepensionsloven er der i øvrigt også sket en anden realitetændring, nemlig at regeringen har fundet det nødvendigt at indtægtsregulere invalidepensionen, såfremt den årlige socialindkomst overstiger 125.000 kr. Indtægtsregulering sker med et fradrag på 30 kr. i ydelsen for hver 100 kr., og det betyder, at invalidepensionen helt bortfalder ved en socialindkomst på 160.000 kr. Konsekvenserne af dette på bistands- og plejetillægsområdet vil i naturligvis nærmere kunne drøfte under udvalgsarbejdet.

Forslaget til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familieydelse indeholder ud over indførelse af socialindkomst som beregningsgrundlag en nedsættelse af indkomstgrænsen for almindeligt, forhøjet og ekstra børnetilskud, således at indtægtsreguleringen vil begynde ved 128.000 kr.

Såvel forslaget om nedsættelse af indtægtsgrænsen for børnetilskud og andre familieydelse som forslaget om indtægtsregulering af invalidepensionen skal ses som udtryk for, at regeringen trods nedskæring i den sociale

sektor ønsker at sikre de dårligst stillede i samfundet. Det er socialdemokratiets opfattelse, at man med en socialindkomst på 128.000 kr. får sikret, at den gruppe familier med børn, der først og fremmest har brug for økonomisk tilskud, fortsat er omfattet af loven. For så vidt angår indtægtsregulering af invalidepensionen er det vigtigt at understrege, at indtægtsreguleringen først starter ved 125.000 kr., hvilket vil sige, at indtægtsreguleringen starter ved et beløb, der ligger væsentligt over den normale arbejdsindtægt. På den måde har man taget et vist hensyn til de merudgifter, der er forbundet med en så alvorlig invaliditet, som der her er tale om.

Regeringen har i sine spareforslag lagt vægt på de ydelser, der udbetales uafhængigt af indkomst og formue. Det ville have været en naturlig konsekvens af en indtægtsregulering af alle disse ydelser, at vi også havde indtægtsreguleret folkepensionen for personer over 67 år, men dette har imidlertid ikke været muligt.

Afslutningsvis skal jeg sige, at vi kan konstatere, at den sociale balance er opretholdt, uagtet vi erkender, at der er tale om en sænkning af det sociale niveau.

Brixtofte (V):

Et af vor tids nye værdiladede begreber er socialindkomsten. Baggrunden for, at socialindkomsten er dukket op, er en udbredt mistillid til begrebet den skattepligtige indkomst. Lad det være sagt med det samme: den skattepligtige indkomst er bestemt ikke altid udtryk for den enkelte skatteydere evne til at betale indkomstskat og dermed heller ikke udtryk for skatteyderens behov for at modtage tilskud eller pension. Fra den offentlige debat kender vi alle eksempler på, at særdeles velhavende familier med et stort privatforbrug modtager offentlige tilskud. Det kan være svært at acceptere for andre familier, der sidder dårligt i det rent økonomisk.

For at komme dette problem til livs kunne man gå frem på 2 måder. Enten, og det var det mest logiske, kunne man ændre på begrebet den skattepligtige indkomst. Dette har imidlertid ikke mindst under den nuværende skatteminister vist sig uigennemførligt, fordi skatteministerens forslag til ændring i praksis havde en fordelingspolitisk og administrativ slagside. Den anden mulighed – og det er,

[Brixtofte]

hvad socialministeren foreslår – er at indføre et nyt indkomstbegreb ved siden af den skattepligtige indkomst. Det er det, som kaldes socialindkomsten. En sådan social indkomst kan imidlertid udformes på mange forskellige måder.

I venstre er vi ikke uenige i, at fradrag, der afspejler en stor opsparingsevne, ikke på samme tid bør føre til lavere skatter og sociale tilskud. Det gælder således pensionsopsparing, indskud på etableringskonto m. m., det vil sige nogle af de fradrag, som ifølge forslaget skal væk, når der tales om socialindkomst. Men vi er i venstre stærkt imod, at der diskrimineres, når nogle af fradragene tages ud. Det er således helt utilstedeligt, at selvpensionister ensidigt skal rammes, mens andre, der får store pensionsbidrag fra arbejdsgiveren eller sig selv som led i f. eks. en kollektiv pensionsordning, ikke skal rammes. Denne himmelråbende skævhed bør rettes, og jeg håber, at forligspartierne har styrke til at få en sådan ændring gennemtruffet, ellers vil årtiers retsprincipper inden for skattelovgivning blive trådt ned af socialministeren.

Dernæst kommer vi til den værste fejl i socialministerens udformning af begrebet en social indkomst. Det gælder den fiktive indtægt, der skal lægges til indtægten som følge af den skattepligtige formue. Denne fiktive formueindtægt er lige så urimelig som lejeværdisystemet, idet den rammer helt skævt i de forskellige befolkningsgrupper. Ministeren siger i bemærkningerne til sit lovforslag, at formue er udtryk for økonomisk evne til at klare sig selv. Det er såmænd rigtigt, når formuen er likvid. Men ministeren har ikke ret, når der er tale om en bolig eller en erhvervsvirksomhed. Boligen og erhvervsvirksomheden bliver først likvide ved salg, og ingen af delene kan afhændes delvis. En pensionistfamilie kan således ikke afhænde f. eks. stuen, men har kun valget mellem at blive i sin bolig eller flytte fra sit hjem. Jeg har forstået på socialministerens temmelig uovervejede udtalelse til Radioavisen i fredags, at det er den sidste løsning, ministeren har i tankerne.

Venstre kan ikke medvirke til at gennemføre en fiktiv formueindtægt, der er så uretfærdigt udformet som i forslaget. Det rammer helt ensidigt pensionister med eget hus og en lille bitte opsparing. Det rammer ensidigt selvstændigt erhvervsdrivende med små

indtægter, og endelig rammer det lønmodtagere i egen bolig.

Jeg forstår ifølge en kronik i Politiken, at målet for socialministeren er at gennemføre større retfærdighed. Nu kan retfærdighed opfattes forskelligt, og ministeren bør nok være sig for at tage et så værdiladet begreb i sin mund, når det bruges i sammenhæng med dette lovforslag. Jeg vil ikke afvise, at forslaget rammer nogle få, der med rette kunne miste de sociale tilskud. Men jeg er til gengæld helt sikker på, at for hver gang ministeren rammer én familie retfærdigt, rammer ministeren mindst 10 andre familier helt uretfærdigt.

De to typer af tilskud, der rammes i særlig grad, er børnetilskuddene og pensionstillægget for pensionisterne. 75 pct. af besparelsen optræder på de to områder. Det er karakteristisk, at det er tilskud, der i forvejen er indtægtsreguleret. Pensionstillæg ydes således kun til de dårligst stillede pensionister, mens de bedst stillede intet har at miste, for de får ikke noget pensionstillæg. Og det samme princip gælder for børnetilskuddene.

Reglerne i forslaget er så udviklede og uoverskuelige at forstå, ikke kun for os i folketinget, men så sandelig efterfølgende for administrationen og for befolkningen. Der mangler i lovforslaget f. eks. konkrete regneeksempler på, hvorledes begrebet anvendes. Ministeren har åbenbart ikke ment, at folketinget og befolkningen skulle lettes i deres arbejde med at finde ud af, hvordan reglerne skal virke.

Det er derfor ikke underligt, at mange også blandt forligspartierne har misforstået reglerne for pensionister i ejerbolig. Mange tror på ministerens ord om, at pensionister i ejerbolig ikke skal rammes, og selve forslaget er så snørklet fremstillet, at man kun med god hjælp fra eksperter kan nå frem til erkendelsen af, at netop pensionister i ejerbolig med en lille bitte opsparing rammes særlig hårdt. Denne påstand vil jeg bevise under udvalgsarbejdet, når ministeren skal besvare de mindst 100 spørgsmål til ministeren, som jeg på forhånd kan se at man bør have besvaret.

Som reglerne nu er formuleret, virker socialministerens retfærdighed på følgende måde: en folkepensionistfamilie med et lille hus til 350.000 kr., der er ubehæftet, og med en lille opsparing på f. eks. 50.000 kr. mister over 1.000 kr. i pension. Dermed bliver pen-

[Brixtofte]

sionistens formue i virkeligheden konfiskeret. Ikke alene betales der skat af renterne; der mistes også pensionstillæg og det endda to gange: første gang fordi renterne i sig selv fører til nedslag i pensionen, anden gang fordi det fiktive formuetillæg fører til nedslag i pensionen. Jeg har regnet ud, at beskatningsprocenten for sådanne pensionister bliver mindst 76, hvilket er højere end på det højeste progressionstrin inden for skattelovgivningen. Med andre ord er der ingen i Danmark, der nu bliver så hårdt beskattet som netop pensionisten i eget hus med den lille bitte opsparing. En anden folkepensionistfamilie kan sidde med højere indtægt og mange flere kontanter i formue i en god lejlighed til en lav husleje uden at miste noget som helst.

Jeg spørger ministeren, og jeg spørger forligspartierne: er det retfærdighed? Venstre siger nej.

Et andet eksempel er den selvstændigt erhvervsdrivende, hvis virksomhed kører dårligt, og hvis indtægt derfor er lille. Formuen kan sagtens være 1 mill. kr. i erhvervsvirksomheden, uden at man har nogen jordisk chance for ved salg at opnå det beløb i kontanter, specielt ikke når særlig indkomstskat også skal betales. Denne familie vil miste alle tilskud, medens en anden familie med langt højere indtægt og med f. eks. 340.000 kr. i obligationer i en lejet bolig ikke mister noget.

Er det retfærdighed? Nej, ikke efter venstres opfattelse.

Et tredje eksempel er lønmodtagerfamilien i egen bolig. Igennem stor sparsommelighed og flid er gælden slidt ned, og det er sket på bekostning af møbler, indbo og alt andet, der er gammelt og udslidt. Denne sparsommelighed belønnes med, at børnetilskuddene ryger. Til gengæld sker der ikke noget for naboen, der har sørget for at stifte mere gæld til at købe dyre nye møbler, flotte malerier, swimmingpool i haven osv. Denne familie med et ekstravagant forbrug rammes ikke, medens den sparsommelige lønmodtagerfamilie rammes.

Er det retfærdigt? Nej, ikke efter venstres opfattelse.

Sådan kan man blive ved med at nævne virkelige eksempler fra virkelighedens verden i stedet for de eksempler fra socialministerens skrivebord, som TV viste forleden. Det kan være, at nogle få rammes retfærdigt,

men jeg kan også love for, at næsten alle, der rammes, bliver uretfærdigt behandlet.

Det er muligt, at det er socialministerens hensigt. Det er muligt, at vor skatteminister, hr. Hjortnæs, har givet op i sit felttog mod ejerboligen og selvstændigt erhvervsdrivende. Vel, socialministeren klarer sagerne. Det er muligt, at dette forslag er et bevidst felttog mod ejerboligerne, mod de sparsommelige pensionister, mod selvpensionister og mod de selvstændigt erhvervsdrivende, men jeg kan ikke tro, at dette felttog har forligspartiernes accept. Jeg vil hellere læne mig til den teori, at det fra forligspartiernes side er helt utilsigtet, at socialindkomstbegrebet i virkeligheden skal opfattes som en forkortelse for »socialistisk indkomstbegreb«. Derfor bør forligspartierne nu udvise styrke til at forhindre, at forslaget bliver gennemført på denne side af sommerferien. Det ville være fuldstændig usagligt såvel fordelingspolitisk som administrativt. Det glæder mig at se, at stort set hele pressen bakker dette synspunkt op. Hvis forslaget skal trumfes igennem på få uger, bliver det en skandale, og folketinget vil være nødt til at rette på loven utallige gange senere.

Der hviler et stort ansvar på de små forligspartier. Venstre vil advare CD, kristeligt folkeparti og de radikale imod at sikre, at dette forslag jaskes igennem i folketinget. Regeringen kan umuligt have fortalt forligspartierne, hvordan dette forslag virkelig virker. Derfor har forligspartierne mange saglige begrundelser for sammen med venstre og andre partier at forlange, at gennemførelsen af forslaget udsættes.

Agnete Laustsen (KF):

Selv om forslaget til lov om socialindkomst kun er på 9 paragraffer, indeholder det en radikal omlægning af hele fordelings-systemet for sociale ydelser. Den skattepligtige indkomst, som er det nugældende beregningsgrundlag, har på mange områder vist sig at medføre ganske urimelige konsekvenser, og det konservative folkeparti er derfor positivt indstillet over for muligheden for at nå frem til, hvad ministeren kalder større retfærdighed.

Nu er dette begreb af temmelig subjektiv karakter, og en gennemgang af lovforslaget viser også tydeligt, at socialdemokratisk og konservativ retfærdighed ligger temmelig langt fra hinanden. En af grundene er for-

[Agnete Laustsen]

mentlig, hvad hr. Ole Espersen oplyste i lørdagens Radioting, at socialdemokratiet prøver at lave fordelingspolitik, og at det da er klart, at forslaget medfører udjævning. Se, det er jo noget ganske andet end socialministerens pæne ord om social retfærdighed, og at sigtet med forslaget ikke først og fremmest er besparelser, selv om de anslås til næsten 500 mill. kr.

Vi har i den konservative gruppe svært ved at se retfærdigheden i dette forslag, ligesom vi ikke kan forstå ministerens udtalelse om, at denne nyordning skulle gøre reglerne mere forståelige for borgerne. Et forslag af denne karakter rummer to dele: den ene er selve forslagens indhold, og den anden er de administrative konsekvenser og de administrative muligheder for at føre loven hensigtsmæssigt ud i livet. Vil det nu blive nemmere for borgerne at skulle have både en skattepligtig og en social indkomst? Får såvel de statslige som de kommunale myndigheder overhovedet tid til og teknisk og personalemæssig mulighed for at føre denne reform ud i livet, uden at det hele ender i kaos?

Lovforslaget blev fremsat fredag eftermiddag den 9. maj, og i dag, mandag den 12. maj, har vi første behandling og skal have tilendebragt udvalgsbehandlingen inden ca. 14 dage, hvis lovforslaget skal vedtages i indeværende samling. Er det, spørger jeg, en rimelig måde at forelægge en socialreform på? Er det en reform, de borgere kan være tjent med, som nu får at vide, at de må skære deres levestandard ned med flere tusinde kroner årligt fra 1. januar 1981? Er det en behandlingsform, som skaber tillid til, at folkettingen træffer afgørelse efter grundig og velovervejede sagsbehandling, hvor alle sagkyndige har haft mulighed for at udtale sig?

I december vedtog regeringen en række økonomiske indgreb, hvori bl. a. indgik en alvorlig stramning af formuebeskatningen. Ingen, ej heller regeringens forligspartnere, gjorde sig den ulejlighed at undersøge, om lovens virkninger ville blive ganske utilsigtede. Man vedtog bare lovforslaget og syntes, at det var flot at kunne få et forlig igennem. Nu står man med alle de utilsigtede virkninger, man ikke havde tid eller måske ikke havde lyst til at bekymre sig om, skønt vi fra bl. a. konservativ side fremhævede det meget skarpt. Og nu forsøger De uheldige Helte, som dengang satte kikkerten for det blinde

øje, at slå sig til riddere ved at sige, at nu må de sandelig undersøge, om ikke også der var nogle utilsigtede virkninger. Denne gang drejer det sig om en socialreform. Intet mindre. Og alligevel vil regeringen og dens forligspartnere søge at føre denne reform igennem folkettingen uden overhovedet at kende eller ordentlig have gennemtænkt konsekvenserne.

I Radiotinget, som jeg tidligere omtalte, udtalte hr. Arne Melchior, at, nå ja, der måtte jo indsættes en dispensationsbestemmelse i loven, så den ikke ramte utilsigtet. Det er jo nemt nok at sige, men tyder unægtelig på, at hr. Arne Melchior og CD ikke aner, hvad dette forslag, som de har givet deres tilslutning til, indebærer. Det er nemlig, som hr. Ole Espersen så tydeligt udtalte, et forslag, som er et led i socialdemokratiets fordelingspolitik.

Forslaget indebærer bl. a. som noget nyt i socialpolitikken, at der til éns økonomiske formåen skal lægges et formuetillæg, idet socialministeren finder, at besiddelse af formue udtrykker bedre økonomisk formåen.

Nu er formue for de fleste i dag værdien af det hus, de bor i, eller den forretning eller den erhvervsvirksomhed, de ejer. En stor del af disse mennesker har lille eller beskeden indtjening og vil derfor blive ramt ganske urimelig hårdt af socialministerens forslag. Man kan nu engang hverken betale med mursten eller maskiner, og hvorledes opmuntrer man overhovedet mennesker i dag til at investere, til at spare op, til at sørge for sig selv, hvis belønningen bliver, at alle offentlige ydelser dermed bortfalder?

Vi medvirker fra konservativ side gerne til at finde ændrede sociale begreber, men vi vil ikke medvirke til, at disse skaber nye og andre uretfærdigheder, og det sker efter vor opfattelse med dette forslag.

Må jeg i denne forbindelse påpege, at socialindkomsten foreslås opgjort på grundlag af skattepligtig indkomst og formue for det senest afsluttede indkomstår, det vil sige, at socialindkomsten først skal finde anvendelse i det andet kalenderår efter det indkomstår, den hviler på. Hvordan kan en social ydelse nogen sinde blive retfærdig, hvis den skal beregnes efter forældede indkomst- og formueforhold? Ydelsen er jo typisk tidsbegrænset, det være sig børnetilskud, uddannelsesstøtte eller pensionsordninger, og skal man først til at regulere, hvis det viser sig, at

[Agnete Laustsen]

grundlaget er forrykket, kan man vist hurtigt se, hvad det vil medføre af administration. Er det gennemtænkt? Er det et retfærdigt lovforslag, som indfører en sådan ordning?

Må jeg også rejse det spørgsmål, om det overhovedet er hensigtsmæssigt at indføre et socialindkomstbegreb i henseende til folkepensionister? Reglerne på dette område er i forvejen kaotiske, og skal vi nu til at have endnu en beregningsfaktor ind i billedet, senere i dag får vi to pensionistboliglovsforslag forelagt, så forudser jeg, at det bliver totalt uforståeligt for de myndigheder, som skal administrere lovene, og ikke mindst for de stakkels pensionister, som ikke aner, hvilke rettigheder de har.

Må jeg sluttelig knytte et par bemærkninger til det afsnit i ministerens fremsættelsestale, hvoraf det fremgår, at det er regeringens hensigt at gennemføre socialindkomstbegrebet i to faser. Regeringen arbejder nemlig videre på at udforme et følgelovforslag, hvori indgår, at private renteudgifter ikke mere kan fratrækkes i socialindkomsten – det er noget, der først og fremmest vil ramme parcelhusejere – ligesom man ikke mere skal kunne fratrække selvstændigt erhvervsdrivendes særlige afskrivninger samt pensionsbidrag bl. a. for tjenestemænd.

Der er således en klar sammenhæng mellem de to faser af socialindkomstbegrebet, og det må være åbenbart for enhver, også regeringens forligspartnere, at man ved vedtagelse af dette forslag allerede har accepteret næste fase. Det ved regeringen. Det ved de radikale formentlig også, for hr. Niels Helveg Petersen har udtalt, at dette lovforslag fremskynder helheden. Spørgsmålet er bare: ved CD, ved kristeligt folkeparti det? Det vil jeg gerne spørge dem om, for de seneste dages udtalelser tyder unægtelig ikke på det.

Jeg tror faktisk, at disse partier i deres forligsiver har forsømt at gennemtænke forslaget. Hr. Arne Melchior's bemærkninger i Radiotinget om, at det ikke rammer parcelhusejere, og hvis det gør det, må vi jo have en dispensationsbestemmelse, tyder på, at han ikke har megen viden om lovforslagets indhold og om, hvad der står i dets bemærkninger.

Jeg vil tilråde såvel CD som kristeligt folkeparti at gå hjem og læse eventyret om Den lille Rødhætte og forhåbentlig tage ved lære, således at de ikke naivt kommer med en

kurvfuld af godter til den fæle ulv i den tro, at det er deres syge bedstemor.

Det forslag, vi her behandler, indeholder andet og meget mere end social retfærdighed. Det er et forslag, som straffer opsparringslyst og udhuler ejendomsretten. Det er et forslag, som fremmer udjævning og indgår som led i regeringens fordelingspolitik. Det er ikke et socialt, men et socialistisk forslag, og i denne form kan vi fra konservativ side ikke støtte det.

Formanden:

Jeg skal til orientering meddele, at det er tanken at holde pause kl. ca. 18.30 og en times tid frem. Vi kører derefter under alle omstændigheder dagsordenen færdig, jeg vil ikke sige i dag – det er ikke sikkert, det når at blive i dag – men uden pause.

Jørgen Junior (FP):

Er De forvirret over den nuværende pensionslovgivning? Ja, så vent bare, til De stifter bekendtskab med denne mandags forslag om socialindkomstbegrebet! Så forstår De ikke et muk. Og hvis De gjorde det, så blev De forfærdet. Hidtil har spørgsmålene fra pensionisterne . . .

Formanden:

Undskyld, hr. Jørgen Junior, der tales jo ikke direkte til medlemmerne. Jeg ved ikke, hvem det var, der blev talt direkte til. Jeg ser, der er TV på, men det plejer man jo ikke at lade sig påvirke af.

Jørgen Junior (FP):

Nej, men det har dog også en vis interesse udenfor.

Formanden:

Nej, man diskuterer ikke med formanden. Der tales ikke direkte til medlemmerne. Andre kan der ikke være tale om at tale direkte til.

Jørgen Junior (FP):

Jeg er sikker på, at en hel del af medlemmerne heller ikke rigtig forstår noget af det.

Formanden:

[Formanden]

Vil hr. Jørgen Junior holde sit indlæg, eller vil han ikke?

Jørgen Junior (FP):

Naturligvis vil hr. Jørgen Junior . . .

Formanden: Tak, så er det det, der foregår.

Jørgen Junior (FP):

Hidtil har spørgsmål fra pensionister været præget af irritation over de evindelige ændringer, den uforståelige beskatning af pensionerne samt nødvendigheden af at udnytte alle systemets muligheder ved at skulle tigge bistandskontorerne om hjælp til varmeudgifter, en hjælp, der i øvrigt burde have været lagt på pensionen i stedet for at være transbestemt efter mere eller mindre tilfældige kriterier alt efter, hvordan kommunernes økonomi i øvrigt hænger sammen.

Nu får vi så foreslået begrebet socialindkomst, hvilket vil give anledning til helt nye former for alvorlige bekymringer hos pensionisterne. Spørgsmålene vil blive anderledes. Der vil blive spurgt: hvor meget kommer jeg til at miste? Bliver jeg nødt til at flytte fra mit hus? Hvorfor skal jeg straffes? Det bliver hovedindholdet i nogle af spørgsmålene. Og hvad bliver så svarene? De bliver svævende, de bliver politiske, og det bliver de, fordi folketinget er i fuld gang med endnu en gang at vedtage en meget væsentlig lovgivning, uden at vi kender konsekvenserne.

På trods af hr. Erik B. Smiths udtalelser i dennes ordførertale og på trods af de mange ord, det tilsyneladende meget seriøse baggrundsmateriale, forslaget er garneret med, er der tale om, at begreberne med dette forslag vil blive forvirret såvel hos presse som hos os lovgivere, der har ansvaret over for den stakels befolkning. Denne befolkning vil blive de totalt uforstående ofre, til trods for at man givetvis allerede nu kan fastslå, at konsekvenserne af forslaget i hvert tilfælde er sikre på enkelte områder.

Det er givet, at der kommer en enorm ekstraadministration, der ikke kan afvikles for noget, der bare ligner de 8 mill. kr., som socialministeren angiver. Det er givet, at der er tale om et nyt begreb, som kommer til at give alle borgere sorger og vanskeligheder. Hidtil har de skullet forberede deres selvangivelse for at få så lav en skattepligtig ind-

komst som muligt. Nu skal disse hårdt plagede skatteydere, ofte med forhøjede revisionshonorarer som følge, også tænke på det nye begreb socialindkomst i deres daglige dispositioner. Det er givet, at der bliver tale om en straf for alle de folke-, invalide- og enkepensionister, der har gavnnet samfundet gennem opsparing og i visse tilfælde stadig yder en produktiv indsats og derved er så formastelige at få en arbejdsindkomst. Det er givet, at der ud over pensionerne, hvad angår hjemmehjælp, boligydelse, betaling for beskyttede boliger og på adskillige andre områder, som vil blive beregnet efter socialindkomsten, er tale om et forslag, som efter min opfattelse er både uartigt, urimeligt og asocialt, og det er givetvis til ugunst for hundredtusinder af pensionister.

Hvad regeringen tog ved at trække varmeudgifterne ud af pristallet, og hvad regeringen tog ved momsforhøjelsen, og hvad regeringen nu tager fra pensionisterne, det er alt i alt kun blevet modsvaret af det lille kompensationsforslag, der blev behandlet i fredags, og det er ikke rimeligt, det er en uanstændighed. Det er også givet, at forslaget, ud over at skade pensionisterne, vil gå ud over en række andre modtagere af sociale ydelser. Jeg må sige, at intentionerne heri er vi enige i. Vi er imidlertid ikke enige i måden, dette sker på.

Hvad angår pensionerne, er det vor opfattelse, at disse bør være en ret og ikke en transbestemt almisse, der med nød kan dække et eksistensminimum og endda ned sættes, hvis man har ydet en særlig positiv indsats. Hvad angår andre sociale ydelser, til andre end gamle og syge, bør disse gives individuelt transbestemt og ikke på den bureaukratiske og givetvis uretfærdige måde, der hermed foreslås af regeringen. En kombination af en skattelettelse og en aftrapning er rimelig, hvad angår børnetilskud, daginstitutionsbetaling, boligsikring og uddannelsesstøtte. Det bør ske på basis af den skattepligtige indkomst. Derfor bør indsatsen nu koncentrereres om, at det er den skattepligtige indkomst og indkomsts-katten, der bliver til et historisk fænomen eller i hvert tilfælde bliver til et let-forståeligt, rimeligt og ikke alt for arbejdshæmmende begreb på et langt lavere niveau end nu.

Med hensyn til de foreliggende forslag vil vi derfor ved tredje behandling stemme nej

[Jørgen Junior]

til nr. L 222 og naturligvis også til nr. L 224, 225 og 226. Hvad angår nr. L 223 og 227, vil vi under udvalgsarbejdet søge afklaret, hvorvidt der er tale om flest positive eller negative elementer, og herudfra tage stilling.

Vi er i øvrigt enige i dagens leder i Jyllands-Posten. Det er efter min opfattelse korrekt, når det dér fastslås, at forslaget er udtryk for for det første et slag mod de private husejere, for det andet, at vejen hermed er åbnet for en udvidelse af formuebegrebet og en øgning af skattetrykket, og for det tredje, at der er tale om et klart straffetog mod opspøringslysten.

Derfor er det også korrekt, når de tidligere talere har udtrykt, at dette forslag ikke modsvarer anstændig socialpolitik. Det er korrekt, når der er talt om, at det er socialistisk politik af værste skuffe, endda ikke engang indeholdende de positive aspekter, som man kunne få ud af socialisme, hvis man ikke var så betaget af bureaukratiets fremme.

Vi kan derfor i fremskridtspartiet ikke medvirke til nogen hurtig udvalgsbehandling, idet denne umuligt kan blive seriøs. Vi vil i stedet for hermed foreslå, at der som et første skridt afholdes et fællesmøde med deltagelse af såvel social- som skatteudvalget og naturligvis med regeringens embedsmænd for at få afklaret, om det foreliggende forslag overhovedet kan ændres, således at det dog bliver et forslag i en lidt mindre befolkningsfjendsk retning. Det er beklageligt, at forslaget søges jasket igennem, og under ingen omstændigheder er vi enige i, at målet: større retfærdighed, nås ved at gennemføre et antal lovforslag, som de her er lagt frem.

Jeg føler også, at det må siges, at når der tages så kraftigt afstand, som det har været tilfældet fra de to tidligere taleres og fra min side, så bør regeringen ikke forsøge at satse på at få et sådant lovforslag gennemført med én stemme. Det vil være jask. Vi har ikke skygge af chance for i socialudvalget at gennemgå dette på en seriøs måde, og der vil med rimelighed bagefter kunne rettes kritik mod et folketing, der tager så lemfældigt på forholdene og gennemfører et så omfattende forslag. Jeg håber derfor, at man indser, at de advarsler, der nu er blevet givet fra 3 partiers side, bør tages særdeles højtideligt. Under alle omstændigheder bør i hvert fald skatteudvalget involveres. Jeg kan simpelt hen sige, at jeg ikke føler, socialudvalget vil

være i stand til at give dette forslag en rimelig behandling.

Formanden:

For at der ikke skal være nogen misforståelser med hensyn til min påtale før, så vil jeg sige, at vi er jo enige om at acceptere TV herinde og er glade for, når der er TV-transmissioner fra vigtige debatter, men folketinget er ikke et TV-studie, og derfor måtte jeg påtale den form, hr. Jørgen Junior anvendte før. Så tror jeg, det er sagt ganske klart.

Birthe Nielsen (SF):

Det sociale indkomstbegreb, vi i dag har til behandling i tinget, kunne have været en god og rimelig foranstaltning, men det er blevet til misbrug af en god idé. Det er positivt, fordi det længe har været en belastning for vores sociale system, at velhavere har kunnet opnå sociale ydelser ved at nedbringe deres skattepligtige indkomst. Men den form og den sammenhæng, hvori socialindkomsten nu gennemføres, er det svært at se det rimelige i.

Allerede det foreslåede indkomstbegreb er belastet af en række sociale skævheder. Dels er rentefradraget ikke taget ud og vil ifølge centrum-demokraterne heller ikke blive det, dels er forskellige former for fidusafskrivninger, forskudsafskrivninger, investeringsfonds, nedskrivning på varelagre, ikke lagt til socialindkomsten, skønt det blev anbefalet i den betænkning, der ligger til grund for lovforslaget.

Det skal også fremhæves, at ved overgang til et nyt indkomstbegreb må indtægtsgrænserne for tildeling af sociale ydelser justeres. De fleste mennesker har en forsikring eller andet, som de trækker fra i skat, uden at der på nogen måde er tale om, at de udnytter systemet, og derfor burde alle indtægtsgrænser have været hævet med f. eks. 1.000 kr.

Men det værste er dog, at der samtidig med den besparelse, der naturligt følger af indførelsen af det sociale indkomstbegreb, gennemføres en række asociale nedskæringer. Det var det, hr. Erik B. Smith netop omtalte, nemlig en sænkning af det sociale niveau. Man har misbrugt en god idé ved samtidig med at indføre et socialt indkomstbegreb at foretage nedskæringer. Jeg vil senere

[Birthe Nielsen]

komme ind på, hvor det er, man især vil skære ned.

Det, vi havde ønsket, var først og fremmest, at lovforslaget skulle have taget større hensyn til de sociale skævheder som følge af retten til at fradrage private renter, men det er desværre ikke blevet muligt. Vi havde helst set fra SFs side, at løsningen på problemet havde været en omlægning af rentefradragsretten. Det kunne ikke gennemføres takket være de radikale og hr. Erling Olsen.

Nu står vi over for et lovforslag, som i første fase ganske vist gør lidt ved formueopgørelserne, og det kan vi ikke være uenige i, men den måde, man har formuleret tingene på, og den måde, man har sat det i sammenhæng med nedskæringer på, er slet ikke noget, vi ønsker fra SFs side. Det, man nemlig ønsker, er, at samtidig med at man indfører et socialt indkomstbegreb, så skæres der voldsomt ned på børnetilskuddene, på daginstitutionerne og på ydelser til de handicappede. Det kan bevises med tørre tal. Jeg vil godt komme ind på, hvilke persongrupper disse lovforslag særligt berører.

Det er først og fremmest børnefamilierne og de handicappede. Indtægtsgrænsen for børnetilskuddene bliver nedsat fra 144.000 kr. til 128.000 kr., en besparelse alene på 130 mill. kr. Det vil sige en forringelse af børnetilskuddene på i alt 295.000 kr., og det berører 120.000 børnefamilier, og 30.000 familier vil blive helt afskåret fra i fremtiden at få børnetilskud. Socialforskningsinstituttet har udregnet, at en familie med 1-2 børn har merudgifter på ca. 30 pct.

Desuden vil der blive skåret ned på pensioner, invaliditetsydelse til vores svageste medborgere, og man skal også betale for varig hjemmehjælp, til trods for at ministeren samtidig i lovforslaget peger på, at det er bedst, at de ældre kan blive så længe hjemme i deres bolig som overhovedet muligt. Men det er ikke nok med det. De skal samtidig betale en større ydelse for at få lov til at blive hjemme, hvorimod det dog har været billigere, end når de har været anbragt på et plejehjem. Her vil man også skære ned.

Tildeling af fripladser i daginstitutioner for børn skal man også til at gennemføre nogle andre regler for, og der skal indføres betaling for socialpædagogiske fripladser, der skyldes børnenes fysiske eller psykiske handicap. Det vil sige, at de handicappede og

forældre til handicappede børn pålægges man en ekstra skat, for det er dyrt at være handicappet eller være forældre til et handicappet barn. Vi skruer den danske velfærdsstat tilbage til begyndelsen af 1950'erne, hvor vi i Danmark, til trods for at der var krise og arbejdsløshed, indførte en rimelig sociallovgivning, netop revalideringsloven, der gav handicappede og forældre til børn, der havde et handicap, muligheder via vores sociale lovgivning. Dengang fritog man handicappede for betaling af hjælpemidler og gav forældrene rimelige vilkår i forbindelse med deres handicappede børn.

Hvad betyder så dette? Ja, det kan betyde, at det både menneskeligt og især økonomisk bliver så byrdefuldt og belastende for forældrene, at de må opgive at have deres handicappede barn i hjemmet og bliver tvunget til at anbringe barnet på en døgninstitution, hvilket er betydelig mere kostbart rent menneskeligt, men også økonomisk for samfundet.

Ser vi på kontanthjælpen efter bistandsloven, ser vi, at der også her skal skæres ned. Man har efterhånden barberet bistandsloven så meget, at den totalt minder om den gamle forsorgslov fra før 1976. Dengang havde man i modsætning til det, der foreslås i det lovforslag, vi har til behandling i dag, retsbestemte ydelser. Denne ret eksisterer ikke mere, hvis dette lovforslag bliver vedtaget. Der står kun i bistandslovens § 37, at det højeste beløb, man kan få, er højeste dagpengesats i 3 måneder, men ikke noget om, hvor langt kommunerne kan gå ned i hjælp. Med de sparerammer, der er lagt for stigningstakten i kommunerne i de kommende år, skal der ikke megen fantasi til at forestille sig, hvad det betyder for de sociale forbrugere, der skulle være så uheldige, at de bliver arbejdsløse i mere end 3 måneder. Der står nemlig ikke noget om, hvad der så skal ske, men der er en masse regler om, at man ikke kan få hjælp, og ikke ét eneste ord om, hvad mindstesatsen er.

Med hensyn til daginstitutionspladserne vil socialministeren via et cirkulære bestemme, hvor meget forældre til børn i daginstitutioner skal betale, og hvor fripladsgrensen skal lægges. Nogle forældre kan risikere at skulle betale 50 pct. af daginstitutionernes driftsudgifter imod 35 pct., som det er i dag. Jeg vil da godt spørge socialministeren i den-

[Birthe Nielsen]

ne forbindelse: efter hvilke indtægtstakter har socialministeren tænkt sig at lægge niveauet for forældrenes betaling? Det kan ganske vist betyde, at man får reduceret ventelisterne, fordi kvinderne må hjem til kødgryderne igen. Ganske almindelige familier kan på denne måde tvinges til, at kvinderne vender hjem, og derigennem forsvinder ventelisterne. Det kan efterhånden snart ikke betale sig for kvinderne at gå ud på arbejdsmarkedet, fordi de både bliver beskåret i børnetilskud og skal betale meget høje priser for daginstitutionerne. Handicappede skal, såfremt de har en indtægt på 100.000 kr., betale for hjælpemidler. Det betyder en besparelse på hele bistandslovområdet på 335 mill. kr. Det eneste positive, jeg kan se i cirkulæret om kontanthjælp, er, at den del af terminsudgifterne, der vedrører afdrag, skal betales tilbage. Jeg mener, det er rimeligt, at det offentlige ikke skal medvirke til at forøge folks formuer.

Med hensyn til nr. L 225 om ændringer af invaliditetsydelse betyder forslaget en ændring af invalidepensionsloven, så der sker en indtægtsregulering af invaliditetsydelse for mennesker med en socialindkomst, som overstiger 125.000 kr. De skal selv til at betale en del af disse udgifter. Hele besparelsen drejer sig om 6 mill. kr., og det drejer sig kun om 740 personer ud af de 5.300 handicappede, der i dag modtager invaliditetsydelse. Man skal være meget handicappet i dag for i det hele taget at få invaliditetsydelse. Det betyder, at denne gruppe medborgere skal af med et beløb på godt 8.000 kr. i gennemsnit. Det er meget dyrt at være handicappet, og handicappede har langt flere udgifter end vi såkaldt normale mennesker. Tænk, at vi, verdens fjerderigeste land, vil være bekendt at skrue de sociale tilstande så langt tilbage!

Hvad hjælper det her på betalingsbalanceunderskuddet? Hvor mange flere vil ikke blive ramt af arbejdsløshed? Og den sociale balance bliver ikke bedre af den grund, for man tager nemlig ikke fat om nældens rod, ved en ordentlig sanering af fradragene og ved at friholde de handicappede og daginstitutionerne. Nej, der skal noget helt andet til. Der skal en reel social omfordeling til, til gavn for almindelige mennesker. Og det sker først, når vi får gennemført en ordentlig styring på disse områder netop via skatten. Alt-

så det modsatte af den førte politik på kapitalens betingelser, som det nu er set i en årække, selvfølgelig uden at det har gavnet landet på nogen måde. Det sker ikke ved at kaste sig over de svageste i vores samfund via sociallovgivningen og få kvinderne hjem til kødgryderne igen, så man kan undlade at udbygge daginstitutionssektoren og kan nedskære børnetilskuddene.

Det, vi er positivt indstillet over for, er et socialt indkomstbegreb, der sigter på en mere retfærdig fordeling af de sociale ydelser og på at skabe større solidaritet omkring de mennesker, der får de sociale ydelser. Men når man kæder det sammen med en nedskæringspolitik, der især rammer børnefamilier, så må vi sige nej. Vi må sige nej til, at man nedsætter børnetilskuddene, for en familie med to børn har 30 pct. større leveomkostninger end en familie uden børn. Burde vi ikke i stedet se på familiernes ydelser og udgifter, nemlig i forhold til det, det koster at have børn?

Vi siger også nej til stigninger i priserne på daginstitutionerne, som kun vil bevirke, at kvinderne på grund af disse nedskæringer må opgive deres arbejde, for med alle disse udgifter kan det til sidst ikke betale sig for kvinderne at arbejde. Vi siger også nej til . . .

Formanden:

Taletiden er udløbet.

Birthe Nielsen (SF):

Det varer kun et øjeblik . . . at forældre til børn med fysiske eller psykiske handicap skal betale for bistandsydelse, også hvad angår socialpædagogiske fripladser. Vi vil heller ikke være med til, at de svageste medborgere, nemlig de handicappede, skal betale for hjælpemidler og fratages deres invaliditetsydelse. Hvad bliver det næste? Skal det sociale indkomstbegreb i fremtiden bruges til, at forældre skal til at betale for undervisning i folkeskole og i gymnasier? Hvad er det næste, vi kan forvente os?

Formanden:

En så lang dag som i dag er det mindste, man kan forlange, at ordførere overholder taletiden.

Aase Olesen (RV):

[Aase Olesen]

Jeg vil gerne begynde med at fremhæve, at indførelse af et socialindkomstbegreb helt er i overensstemmelse med det radikale venstres ønsker og med det forslag, vi selv fik vedtaget i 1976, og i øvrigt er det i overensstemmelse med det fordelingspolitiske sigte, som vi mener der bør være i sociallovgivningen.

Jeg vil gerne som den første ordfører for de mindre forligspartier begynde med at udtrykke min utilfredshed med, at der til denne første behandling kun er afsat 10 minutter til i alt 6 lovforslag, som rummer mange nye principper og adskillige problemer, som burde undergives en principiel og grundig drøftelse allerede her ved førstebehandlingen. Nu kan vi kun klare en helt overordnet drøftelse, og regeringen bliver derefter nødt til at affinde sig med en meget dybtgående udvalgsbehandling, og vi må bede om, at der bliver afsat den fornødne tid dertil.

Når det radikale venstre lægger så stor vægt på, at vi får tilstrækkelig tid til behandling af dette forslag, hænger det naturligvis sammen med, at vi finder, at det er et meget vigtigt og meget rigtigt skridt, vi foretager os med indførelse af et socialindkomstbegreb. Vi mener ikke, at vi med de foreliggende lovforslag har skabt en hundrede procent retfærdig ordning, men vi mener, at vi her har at gøre med et første skridt mod en formindskelse af de uretfærdige tilstande, der er en følge af et forældet og uretfærdigt skattesystem.

Af det, jeg her har sagt, vil det fremgå, at det radikale venstre finder, at det er meget væsentligt at komme videre. I den indgåede aftale mellem de fire partier er der imidlertid kun truffet aftale om denne første fase, og også vi vil naturligvis forbeholde os vor ret til grundigt at overveje, hvordan vi kommer ud over denne første fase. Vi vil gerne betragte det første skridt som en prøvetid, hvor vi kan få lejlighed til at vurdere de praktiske konsekvenser af nu at køre med to forskellige indkomstbegreber.

Ud fra denne positive holdning til hele sagen vil vi under udvalgsarbejdet vurdere første fase ud fra 4 hovedsynspunkter:

For det første er det meget væsentligt for socialindkomstbegrebets hele fremtid, at vi ikke indfører nye skævheder. For det andet må ordningen være rimeligt administrerbar. For det tredje må vi meget nøje undersøge de såkaldte sammenstødsproblemer, altså om

den samlede virkning af de forskellige nye regler rammer utilsigtet hårdt i enkelte tilfælde eller for enkelte grupper af modtagere af sociale ydelser. For det fjerde vil vi i udvalget nøje undersøge, om der er hold i den voldsomme kritik, som fra forskellig side inden for handicapgrupperne har været rejst mod forslagene. Vi er overbeviste om, at hvis der kan påvises helt urimelige virkninger, vil ministeren og socialdemokratiet være til at tale med i denne sag, og i den forbindelse vil vi også interessere os for de familier, der har hårdt handicappede børn, og som har den belastning selv at have valgt at passe dem. Vi skal nok være meget opmærksomme på den psykologiske virkning af denne besparelse. Det ville være dybt ulykkeligt, hvis ændringen fører til, at forældre sender deres handicappede barn på institution, og forslaget karakter af besparelsesforslag vil så i øvrigt også blive vendt helt på hovedet. Jeg er sikker på, at ingen af de fire forligspartier har i sinde at ramme asocialt, og jeg mener da også, at der i lovforslaget er indbygget et sikkerhedsnet herimod.

Da tiden er så begrænset, er der kun mulighed for helt oversigtligt at anmelde, hvilke problemer vi skal have klaret, før vi kan indføre det nye socialindkomstbegreb: for det første en ligebehandling af pensionsbidrag i forbindelse med socialindkomstbegrebet. Vi er helt klar over, at det er af administrative grunde, at forslaget ikke har indbygget denne ligestilling i dag. Vi har imidlertid noteret os ministerens bemærkninger om dette spørgsmål i selve lovforslaget, og vi må nok allerede nu varsle, at der for os må foreligge en klar aftale om ligebehandling i løbet af meget kort tid, hvis vi overhovedet skal acceptere den nu indbyggede ulighed. Jeg skal tilføje, at dette ikke er nyt for regeringen, og at vi naturligvis går ud fra, at vi kan få en sådan aftale inden anden behandling.

Under samme punkt vil jeg også nævne, at vi i udvalget naturligvis må have en grundig belysning af problemerne omkring indregning af formuen. Vi er enige i, at der må tages hensyn til formuen, men vi ønsker belyst, om det er muligt at tage særligt hensyn til lavindkomstgrupper med en formue i et produktionsapparat. Og så er jeg i øvrigt overbevist om – det vil jeg gerne indføje – at en sådan belysning vil pille langt det meste

[Aase Olesen]

af hr. Brixtoftes helt urimelige argumentation fra hinanden.

For det andet vil jeg om administrationen af dette nye princip sige, at jeg finder, at ministeren har haft en heldig hånd. Hvis vi kan fastholde, at skattespørgsmål skal vurderes i skatteforvaltningerne og de sociale problemer i socialforvaltningerne, er vi godt kørende. Dertil kommer, at vi meget langt vil kunne klare os med EDB-kørsler. Vi er naturligvis helt klar over, at vi ved enhver mulig ændring af disse forslag må have de administrative konsekvenser for øje, men herved adskiller disse lovforslag sig ikke fra anden lovgivning. Der vil altid være en vanskelig balancegang mellem administrativ forenkling og størst mulig retfærdighed. Prisen for at forlade de ikke indtægtsbestemte ydelser i bistandsloven er en konkret vurdering af de enkelte tilfælde, men jeg vil gerne understrege, at der er tale om kendte procedurer. Jeg vil gerne bede ministeren om at bekræfte, at ændringerne i bistandslovens § 40, stk. 2, § 46, stk. 2, og § 48, stk. 1, kun betyder, at der nu indføres det behovskriterium, som allerede er velkendt fra kontanthjælpscirkulæret.

For det tredje er der sammenstødsproblemerne. Under de forhandlinger, der har været ført mellem partierne, har det ikke været muligt at få en samlet fremstilling af eventuelle sammenstødsmuligheder. Vi vil derfor interessere os særdeles meget for dette spørgsmål, og jeg bliver derfor nødt til at sige, at vi finder, at den nye affattelse af bistandslovens § 73 er for løs. Ministeren må jo, når der kan angives konkrete beløb som besparelser, have gjort sig eksakte overvejelser om indtægtsgrænser osv., og vi tror, at det er fornuftigst for alle parter, også for ministeren, at få fastlagt i selve loven, efter hvilke principper vi vil afpasse betalingen efter forældreindtægt. I alle tilfælde vil det være nødvendigt med en konkretisering, hvis vi skal have mulighed for at vurdere sammenstødsmulighederne.

Endelig er der for det fjerde eventuelle urimelige virkninger på enkeltgrupper, den kritik, der, allerede inden forslaget er fremsat, især har været rettet mod princippet om socialindkomsten og mod ændringer i bistandslovens regler om ikke indtægtsbestemte ydelser og mod ændringer i invalidepensionsloven. Jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde forleden fra denne talerstol: at vi fin-

der, at det er nødvendigt at stramme bistandslovens bestemmelser om de ikke indtægtsbestemte ydelser, og at vi, når vi skal finde besparelser, også er nødt til at nedtrappe ydelserne til de handicappede, der har meget store indtægter, og som er i stand til at klare sig selv.

I forbindelse med talen om det rigtige i at kompensere fysiske handicap skal vi ikke glemme, at vi ikke tilsvarende kompenserer psykiske eller sociale handicap. At man én gang i livet har fået en lang og dyr uddannelse, kan vel strengt taget ikke berettige til at forlange en uændret høj levestandard, uanset hvad der sker. Den, der ikke har evner til at modtage en lang uddannelse, og som derfor hele sit liv befinder sig i lavindkomstgruppen, giver vi jo ingen kompensati-

on. Jeg siger dette for at fremhæve, at det ikke generer mig at blive beskyldt for racisme i forbindelse med denne lovgivning, fordi man tager 100.000 kr. fra en handicappet. Ingen kan vurdere et sådant tilfælde, hvis det ikke samtidig oplyses, om den pågældende tjener 100.000, 200.000 eller 300.000 kr. ved siden af. Men som jeg sagde i begyndelsen, er vi naturligvis klar til at se på handicaporganisationernes kritik, og jeg er overbevist om, at vi når til rimelige løsninger.

Til slut vil jeg gerne fremhæve, at det radikale venstre, ikke mindst på baggrund af besparelserne på børnetilskuddene, finder, at der kan være behov for en samlet vurdering af indkomstoverførslerne i familiepolitisk belysning. Vi har noteret os, at ministeren har arbejde i gang såvel med dette som med problemerne omkring husstandsbegrebet i den sociale lovgivning. Resultaterne af dette arbejde kan blive meget nødvendige for videreførelsen af første fase, og jeg vil gerne gentage, at det radikale venstre er stærkt interesseret i at videreføre arbejdet med at finde et socialt retfærdigt grundlag for den fremtidige fordelingspolitik. Det arbejde, der nu går i gang i udvalget, kan vise sig at føre til, at mange flere her i salen vil indse, hvor nødvendig denne opgave er.

Birgith Mogensen (CD):

Centrum-demokraterne mener, at socialindkomstbegrebet kan udvikle sig til et virkelig godt stykke værktøj til reparation af tidli-

[Birgith Mogensen]

gere begåede lovfejl. Det drejer sig om at fordele byrderne efter evne og så retfærdigt som muligt – jeg gentager: som muligt. Det drejer sig om at opnå social balance. På forhånd ved vi desværre, at enkelte politiske partier tager ret kraftig afstand fra socialindkomstbegrebets fase 1. Vi har endnu ikke fået nogen god forklaring på hvorfor. Måske vil man blot markere sig, men så er det så sandelig et uheldigt tidspunkt og en for god sag til det formål.

CD kan da heller ikke udskrive en blankcheck til regeringen. Der er visse detaljer og punkter i regeringens oplæg, vi ikke uden videre kan acceptere. Nogle justeringer må der foretages. Men CD er meget tilfreds med, at statsministeren i går har sat tingene på plads med hensyn til den usikkerhed, der var rejst angående fase 2, således at alle nu er helt klar over, at dette alene drejer sig om fase 1.

Vi må passe på, at visse pensionistgrupper og andre ubemidlede ikke bliver ramt. Vi må si alle utilsigtede virkninger fra, eventuelt oprette et klagenævn, som kan behandle indsigelser fra medborgere, som eventuelt befinder sig i en speciel situation. Målet må være, at de mennesker, som virkelig har behov for hjælp, absolut og helt naturligt skal have hjælp.

CD betragter socialindkomstbegrebet som et stort fremskridt. Forslaget indeholder så store ligeretsprincipper, at vi vil forholde os særdeles positivt under de kommende udvalgs møder. Der er ingen i denne sal, som ikke er klar over, at der i lang tid er uddelt sociale ydelser til befolkningsgrupper, som i forhold til andre grupper ikke har været så kaldt særligt trængende. Modtagerne af disse ydelser og tilbud har efterlevet landets love, og det er ikke deres skyld, at lovene i praksis virker forkert og i mange tilfælde ikke fungerer efter hensigten. Men set fra andre befolkningsgruppers synspunkt kan en regering og et folketing naturligvis ikke fortsat tillade en sådan urimelig og uretfærdig forskelsbehandling.

Vi kender alle eksempler på borgere med stort privatforbrug, som modtager social understøttelse til deres halvvoxsne børn på 16–18 år. Vi ved, at visse fondsinvesteringer kan medføre, at man bliver berettiget til sociale ydelser. CD mener ikke, at folk skal straffes, fordi lovlige fradrag udnyttes, men de skal

bestemt heller ikke belønnes med sociale ydelser. Personlig mener jeg, at selv om landet ikke var nødt til at spare generelt – og her specielt i socialektoren – så måtte vi alligevel have rettet disse sociale uretfærdigheder, som bl. a. er med til at opbygge en helt naturlig misundelsesmentalitet imellem naboer og i befolkningen som helhed. Men når vi skal finde store besparelser på de sociale ydelser, så vil det være interessant at se andre partiers spareplaner. Desuden har denne ulighed i behandlingen af borgere været med til at gøre politikere i nogen grad utroværdige.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Vi har i VS tidligere gjort opmærksom på, at vi godt vil være med til at se på omfordelingen i det sociale system og være med til at se på, hvordan man kan udligne nogle af de sociale skævheder, der åbenlyst er i det. Samtidig er det klart, at vi ikke kan og ikke vil acceptere en forringelse af de sociale ydelser, der rammer ganske almindelige mennesker. Vi kan heller ikke acceptere, at man udhuler ydelser, det tidligere har været muligt at få som en ret. Det er derfor i sig selv klart, at vi ikke kan gå ind for de lovforslag, der er til behandling her i dag, og som på det sociale område skal give det offentlige en besparelse på 340 mill. kr. alene i 1981 og alene på det sociale område, medens den samlede virkning af indførelsen af socialindkomstbegrebet vil være 475 mill. kr.

Hvis man skal lave et socialt retfærdigt system, så er det fuldstændig vanvittigt at lave det på denne måde. Det, man må se på, er selvfølgelig skattesystemet, og dette burde faktisk have været fremlagt som et skatte-lovsforslag og ikke som et socialt forslag. Det burde have været et forslag, der var gået i skatteudvalget, for det er den eneste mulighed for at lave en socialt retfærdig opdeling og den eneste mulighed for at undgå, at man nu skal rende rundt og have både et skattekort og et socialindkomstkort. Jeg synes ikke, det er rimeligt, at regeringen på mange måder – og forskellige socialdemokrater – har markedsført dette som en socialt rimelig ordning uden overhovedet at se på skattesystemet.

Det har ikke noget med social retfærdighed at gøre, når man ikke længere kan træk-

[Anne Grete Holmsgård]

ke indskud til etableringskonti og det såkaldte 3.000 kr.s fradrag fra i den sociale indkomst, medens man fortsat kan gøre det over det almindelige skatteschema. Det vil nemlig ikke betyde en tøddel overhovedet for de mennesker, der allerede har en så høj indkomst, at de alligevel ikke har nogen mulighed for at få udbetalt sociale ydelser. Til gengæld vil det betyde noget for de grupper af almindelige lønmodtagere, der får forrykket deres indtægt, så de enten ikke kan få nogen social ydelse eller får betydelig mindre, end hvis de havde udnyttet fuldstændig de samme skattefordele som dem, der er bedre stillede i dag. Det betyder f.eks., at almindelige lønmodtagere, der har en husstandsindtægt på 150.000–180.000 kr., hvilket ikke er ualmindeligt, kan stå i en situation, hvor de ikke har råd til at udnytte de samme skattefordele, som jeg i øvrigt ikke sympatiserer med, medens de personer, der har en indtægt på over 200.000 kr., kan benytte dem kvit og frit, uden at det får nogen som helst konsekvenser for dem.

Hvis der skulle have været nogen ræson i dette, så skulle man simpelt hen have sagt: vi fjerner de skattefordele, som i øjeblikket kun bliver fjernet ved den sociale indkomst. Hvis regeringen havde gjort det, hvis man havde ophævet 3.000 kr.s fradraget, så kunne man alene på den konto have fået et merprovenu på 1,2–1,5 mia kr. Hvis man havde fjernet skattefordelen ved indskud på etableringskonto, kunne man have fået et merprovenu på 400–500 mill. kr. Alene det ville have været 3–4 gange så meget i provenu, som man nu sparer ved at indføre dette socialindkomstbegreb. Jeg synes faktisk, jeg vil kræve en forklaring på, hvorfor man ikke har set på det den vej. Hvorfor forsøger man at indføre det som en speciel socialindkomst, der er fuldstændig uafhængig af skattesystemet?

Det samme gælder for indregningen af formuen i socialindkomsten. Det er ikke urimeligt at indregne formuen i det grundlag, som indtægtsregulerede ydelser gives på. Det er klart, at den også skal have en placering. Men hvorfor i alverden skal det foregå på denne måde, hvor man ikke tager de skævheder, der er i rentesystemet, i betragtning?

Regeringen har i foråret skrevet under på et forslag om en generel rentereform efter det såkaldte bruttoprincip. Det var et princip, der kunne have ligget til grund for en

socialt rimelig tildeling af sociale ydelser, hvor man kunne have taget det ganske almindeligt over skatteschemaet. Alligevel holdt man ikke fast ved den løsning, men lod boligministeren blokere den, uden at man gik til aktiv modstand. På den måde var man med til at skræmme de radikale væk, som i lang tid har haft det som en fast del af deres egen politik, at de gik ind for et bruttoprincip.

Jeg synes også, det lugter langt væk af opgivelse af enhver form for renteomlægning, når man i den skriftlige fremsættelse til dette lovforslag for det første kun taler om et nettoprincip – det nettoprincip, man helst ville have haft, til trods for at man faktisk havde skrevet under på et bruttoprincip – og for det andet i forbindelse med gennemførelsen af anden fase af socialindkomsten kun snakker om den sociale lejeværdi og ikke noget som helst andet. VS har flere gange påpeget, at en forøgelse af lejeværdien – og jeg kan ikke forestille mig andet, end at en social lejeværdi vil betyde en forøgelse af lejeværdien for en lang række personer – vil være noget af det, der mest effektivt vil komme til at blokere en egentlig og grundlæggende rentereform, der kan gøre op med nogle af de skævheder, der er i øjeblikket. Jeg vil godt have at vide, om socialministerens bemærkninger i den skriftlige fremsættelse på side 2, sp. 2, skal fortolkes på den måde, at regeringen nu har opgivet en renteomlægning til fordel for en forhøjelse af lejeværdien eller en forhøjelse kombineret med en graduering af lejeværdien.

I denne forbindelse vil jeg også godt sige, at jeg synes, det er noget slemt hykleri, når hr. Brixtofte står heroppe og siger, at han synes, det ville have været bedre med en eller anden form for renteomlægning – nu må hr. Brixtofte korrigerer mig, hvis jeg har opfattet ham forkert – for hver gang vi har haft det spørgsmål oppe herinde, har hr. Brixtoftes parti været modstander af det. Det indgik i Marienborgaftalen, men det blev aldrig til noget. Det indgik i et beslutningsforslag her i december, hvor venstre ikke ville være med. Hvornår har venstre selv gjort noget aktivt for, at der kunne komme en omlægning af renterne?

Jeg synes, det står temmelig klart, at det sociale indkomstbegreb ikke har noget som helst med social retfærdighed at gøre, men at

[Anne Grete Holmsgård]

det er et besparelsesforslag, som man har givet en pæn indpakning uden at røre ved de grundlæggende principper, der kunne have gjort det mere socialt rimeligt. At man så oven i købet dynger ekstra og unødvendigt bureaukrati ovenpå, i form af at hver person nu skal have to kort at gå rundt med, at man skal have sendt to kort ud fra de centrale myndigheder, et skattekort og et socialt indkomstkort, gør det ikke bedre. Jeg troede ærlig talt, at socialdemokratiet var blevet klogere efter fremskridtspartiets bølge i 1973, hvor man kunne slå sig op på bureaukrati. Jeg synes ikke, der er nogen som helst grund til at give fremskridtspartiet vind i sejlene ved at lave den slags bureaukratiske manøvrer, som man gør her.

VS vil stemme imod dette forslag, og som en konsekvens heraf vil vi også stemme mod følgelovgivningerne i form af det sociale indkomstbegrebs indførelse inden for folkepension, inden for enkepension og inden for invalidepension.

Vi vil også stemme mod det forslag til en ændring af bistandsloven, som ikke i særlig stor udstrækning er en direkte følge af det her, men som til gengæld indeholder en lang række stramninger. Jeg synes, det er urimeligt. Der står i bemærkningerne til forslaget om ændring af bistandsloven, at man kan spare 335 mill. kr. på det i første omgang. Som jeg sagde før, kunne man have tjent næsten 2 mia. kr., hvis man ville have foretaget en omlægning af skattefradragene. I stedet for har man valgt at gøre det, at man hæver forældrebetalingen. Det vil få den konsekvens for mange forældre, at de skal betale 50-100 pct. mere for en daginstitutionsplads, enten i børnehave eller i fritidshjem. Man fjerner de socialpædagogiske fripladser, som for mange børn er den eneste mulighed for at få en støtte på et tidspunkt, hvor de har brug for det. Det er en form for forebyggende arbejde. Samtidig lægger man et loft over kontanthjælpen, der fuldstændig svarer til det, de konservative foreslog for ca. en måned siden. Man indtægtsgraderer hjemmehjælpen til de ældre, samtidig med at man siger, at man arbejder for, at de ældre skal kunne blive længere i deres eget hjem. Man indfører et behovskriterium for en lang række ydelser, som sigter på forældre, der netop har børn i specielt svære situationer, psykisk eller fysisk handicappede børn. Og

man begynder også – som flere har været oppe at sige – at indtægtsregulere invalide-tetsydelsen.

Jeg synes, det er en meget dyr pris at betale for de penge, man får ud af det, og jeg synes, det er en meget asocial måde at gøre det på. Jeg synes, det er helt urimeligt, når socialdemokratiet faktisk kunne have gjort det på en anden måde, og helt urimeligt, hvis det, man satsede på, var en større social retfærdighed.

Poul H. Møller (KrF):

Da vor ordfører, fru Inge Krogh, er forhindret i at være til stede, skal jeg på hendes og på mit partis vegne fremkomme med nogle enkelte bemærkninger til dette lovforslag om socialindkomst og dets følgelove.

Kristeligt folkeparti kan gå ind for det foreliggende lovforslag om socialindkomst, idet vort parti selv for flere år siden har fremsat et forslag til folketingsbeslutning om begrebet socialindkomst. Dette vakte regeringens bevågenhed allerede dengang, og der blev i tilslutning hertil nedsat et udvalg, som siden har arbejdet med problemerne. Resultatet foreligger altså nu ved dette forslag.

Vi kan helt tilslutte os definitionen af socialindkomst, sådan som den foreligger i § 1. Det er efter lovforslaget meningen, at socialindkomsten skal danne grundlag for beregning af ydelser inden for den sociale sektor, i nogle tilfælde inden for boligministeriet, undervisningsministeriet og enkelte andre ministerier, men størst betydning vil den formentlig få inden for sociallovgivningen. Socialindkomsten vil give et nyt grundlag for beregning af sociale ydelser. Selve sociallovgivningen forbliver i øvrigt i det væsentlige uændret.

Kristeligt folkeparti havde ønsket, at der ved beregning af socialindkomst var blevet taget hensyn til folk, som lever i ægteskab, men det har altså ikke kunnet lade sig gøre i denne omgang. Vi ved, at der fra ministeriet arbejdes med dette problem.

Vi vil her alene udtale os om første fase i realiseringen af loven om socialindkomst.

Formuen skal medregnes i socialindkomsten. Man kan hilse med glæde, at værdien af folkepensionisters, invalidepensionisters og enkepensionisters bolig ikke medregnes i deres socialindkomst. Socialindkomsten kan

[Poul H. Møller]

også have nogen betydning for forældre, der har børn i vuggestue eller børnehave, men der er sat en grænse, så ingen kommer til at betale mere end 50 pct. af de driftsudgifter, en plads i en af institutionerne medfører. Derfor kan man sige, at det ikke har den helt store betydning. Vi kan beklage, at fradrag for gaver ikke indgår ved beregning af socialindkomsten, og ligeledes må vi beklage, at invaliditetsydelsen er blevet indtægtsreguleret.

Der er talt meget om, at denne lovgivning vil give en ekstra administrationsbyrde. Det vil der formentlig kun blive tale om i første omgang, da de oplysninger, der skal til for at finde frem til socialindkomsten, vil kunne trækkes ud af oplysningerne til skattevæsenet. Der kan blive nogle kvaler på bistandskontorerne i første omgang, idet ydelser herfra, specielt kontanthjælp, ofte må gives i tilslutning til den aktuelle situation og ikke på basis af en socialindkomst baseret på oplysninger fra skattevæsenet. Men forhåbentlig vil man komme ind i en rutine, så det ikke behøver at betyde noget særligt ekstraforbrug af personale.

Netop vedrørende kontanthjælp vil jeg sige, at denne hjælp berøres af socialindkomstbegrebet, men der tages et udstrakt hensyn til de medborgere, der har et akut behov for hjælp. Kontanthjælpen er ofte den mest kritiserede form for bistand, utallige er de eksempler, man øser op med, og givet er det også, at nogle har misbrugt denne hjælp, enkelte endda særdeles groft. De ændrede regler skulle altså i nogen grad kunne hindre dette misbrug.

Kontantydelse i form af lån til terminsydelser vedrørende fast ejendom skal nu betales tilbage, og kommunerne kan sikre sig ved at få tinglyst en prioritet i huset. Når vurderingen skal foretages ud fra socialindkomsten, kan der som sagt dispenseres, men den pågældendes økonomiske forhold skal herefter inden for 3 måneder tages op til nøjere bedømmelse af, hvorvidt der kan ydes anden bistand end kontanthjælp. Heri indgår også, at hjælp til afbetaling på ting, der f. eks. ikke synes rimelige at anskaffe i forhold til den pågældendes økonomi, kan afvikles.

Der skal nu engang spares på det offentlige udgifter, men her synes at være taget de fornødne hensyn til enkelttilfælde, så ingen kommer til at lide nød. Socialministeren skal

udfærdige nærmere regler for de forskellige områder, og dette vil kristeligt folkeparti følge nøje, så der ikke i trangtilfælde skæres for hårdt ned over for svagere stillede medborgere.

Vi er tilfredse med, at regeringen under forhandlingerne fraveg sit forslag om at indtægtsregulere folkepensionen, således som det havde været tanken. Indtægtsreguleringen vedrører nu kun tillæggene. Vi er også tilfredse med, at boligen ikke indregnes i socialindkomsten, altså som formue. Det samme gælder enkepensionen.

Med hensyn til invaliditetsydelsen beklager vi meget stærkt, at den indtægtsreguleres efter socialindkomsten. Den ydelse tildeles jo borgere, der er invalide i lovens forstand, men som alligevel er i stand til at have en ekstra erhvervsindtægt. Pensionen bliver helt afskrevet ved en indtægt på over 160.000 kr., og dette må vel nok anses for nogenlunde rimeligt. Man må dog forstå, at en invalid med f. eks. en indkomst på 140.000 kr. ikke kan opretholde den samme levestandard som et rask menneske med den samme indkomst. Som sagt, vi beklager denne ændring, men vi kan da godt se, at når der nødvendigvis skal spares i den offentlige sektor, er her et område, der ikke kan holdes fri, og vi kan derfor tilslutte os forslaget.

Også hvad angår børnetilskud vil socialindkomsten komme til at ændre dette tilskud hos en del hidtidige modtagere. Der var fra regeringen fastsat en indtægtsgrænse for 1980 på 110.000 kr., men under forhandlingerne lykkedes det for kristeligt folkeparti at få denne grænse sat op til 128.000 kr., hvilket for 1981 vil være en grænse på 140.000 kr. Det er her forældrenes samlede indkomst, der tæller, medens det for de enlige og de såkaldt papirløse kun er indtægten for den, der har forældre retten. Her er der igen en diskrimination af ægteskabet, som vi i kristeligt folkeparti så ofte har peget på. Ved tildelelse af ungdomsydelser er det den samlede husstands socialindkomst, der danner grundlag for beregningerne, hvilket må siges at være mere fornuftigt og mere retfærdigt.

Kristeligt folkeparti har under forhandlingerne om disse forslag søgt så lempelig en kurs som muligt, så ingen kommer til at lide nød, men alle borgere må nu på den anden side medvirke til at skrue ned for blusset, til at spænde livremmen ind en tak eller to. Kri-

[Poul H. Møller]

steligt folkeparti mener, at socialindkomsten giver mulighed for en rimeligere bedømmelse af trængskriterierne, og vi kan derfor tilslutte os de her omhandlede forslag.

Mølgaard (DR):

Lad mig starte med at sige, at retsforbundet trods den skepsis, jeg senere skal give udtryk for, sandsynligvis vil støtte lovforslaget om at få et mere relevant beregningsgrundlag for visse sociale ydelser end den skattepligtige indkomst.

Det kan ikke nægtes, at den skattepligtige indkomst i dag kan tegne et skævt billede af den reelle økonomiske situation for klienten, men når dette erkendes, forekommer det uhyre ulogisk og urimeligt kun at drage en konsekvens heraf, når det gælder udbetalinger af sociale ydelser, og ikke også, når det gælder skatteopkrævning. Regeringen slår opgivende ud med hånden og erklærer, at dette ikke har vist sig parlamentarisk muligt, og det er jo rigtigt. Men lige så rigtigt er det, at der kun mangler tilslutning fra ét eneste parti, for at en sådan justering kunne foretages. Partiet hedder socialdemokratiet. Hvis socialdemokratiet ville en skattereform, der gjorde op med nogle af de værste fradragsfiduser og dermed gav en bedre, om ikke god, en socialt retfærdigere, om ikke socialt retfærdig, byrdefordeling, var der flertal i folketinget for at gennemføre det.

Hvis socialdemokratiet ville, at det i højere grad blev de stærkeste skuldre, der bar skatten, fik vi en reform, der sikrede, at vi kom nærmere det idealmål, som har været opstillet for vort nuværende skattesystem lige siden dets indførelse i 1903. At systemets ideal ikke til fulde kan realiseres i virkelighedens verden, skal ikke benægtes, men ad parlamentarisk vej kunne socialdemokratiet her og nu sikre, at vi nåede nogle skridt længere frem imod det ønskelige. Men socialdemokratiet svigter. Det er synd for regeringen, hvis der er alvor i dens ønsker, at den således svigtes af socialdemokratiet. Det er bl. a. synd for socialministeren, at folketingsmedlem fru Ritt Bjerregaard svigter ministeren. Det er synd for skatte- og afgiftsministeren, at folketingsmedlem hr. Hjortnæs svigter valgløfterne. Det er synd for statsministeren, at folketingsmedlem hr. Anker Jørgensen

lader hånt om de sociale løfter, han gav i sidste og forrige valgkamp midt i en kold tid.

Men vel, kan man på grund af socialdemokratiets manglende reformvilje og manglende stræben efter større social rimelighed ikke opnå forbedringer overalt, så må det erkendes, at det er et fremskridt at opnå det på enkelte områder fremfor på ingen områder. Ansvar for, at vi ikke kan gå videre, hviler tungt på socialdemokratiet. Men sådan som situationen ligger, vælger retsforbundet altså at støtte et lille beskedent fremskridt. Vi støtter socialindkomstbegrebets etablering trods alt.

Når dette er sagt, er der et par forbehold, vi må tage uanset denne principielle tilkendegivelse. For det første vil vi have de administrative konsekvenser af dette skridt grundigt klarlagt. Ekspertisen har udtalt sig vidt forskelligt herom, regeringens topembedsmænd også. Vi skal i hvert fald ikke bidrage til en kildekattemisere, eller hvad man nu kalder det nu om stunder, postgiroskandaler, eller hvad ved jeg. Vi vil have sikkerhed for, at omkostningerne direkte og indirekte er forsvarlige. Vi vil have sikkerhed for, at administrationen kan klare opgaven uden kaos.

Vi vil dernæst sikre os, at socialindkomstbegrebet, der i den første fase, der her skal lovgives om, kun rummer lidt større retfærdighed end den skattepligtige indkomst, i praksis ikke indebærer en svækkelse, når det gælder udøvelse af retfærdighed i kommunerne. For på mange områder har kommunerne jo i dag ret til at udøve et skøn i stedet for at holde sig fast og ufortrødent til den skattepligtige indkomst som vurderingsgrundlag, når dette forekommer for hovedløst. Hvor det er indlysende, at nulindkomst eller lavindkomsten, der fremtræder som selvangivelsens facit, er, om jeg så må sige fiktiv, kan kommunerne jo skønne. Uanset lovgivningens tekst kan der indirekte være risiko for, at kommunens skønsudøvelse gennemhulles ved indførelse af socialindkomstbegrebet.

Vi vil iagttage, om der nu også er lighed efter lovforslaget mellem naturligt sammenlignelige. Vi nærer nogen forhåndsskepsis, men lad os nu se. Om nødvendigt vil vi stille ændringsforslag. Er der en rimelig balance? Vi vil søge denne og arbejde for den så kraftigt, vi formår. Jeg behøver blot at referere til udtalelser her fra ordførere fra firpartierne,

[Mølgaard]

der har indgået forlig. Firkløveret, som det vist er, idet et par partier blot er blevet udskiftet, lever øjensynlig videre under nye former.

Om diskrimination skal jeg blot referere til, at vi også er ængstelige for denne diskrimination, og de kræfter, der arbejder imod diskrimination inden for firkløveret, vil vi støtte på det stærkeste.

Vi nærer nogen ængstelse over for, om der ikke de facto, om end ikke direkte lovforeskrevet, vil ske en begrænsning i den rimelige måde, hvorpå der nu bødes lidt på urimelighederne i økonomivurderingen. Udvalgsarbejdet kan forhåbentlig skaffe os vished for, at vor ængstelse i den retning er overdrevet, men indtil dokumentation foreligger, må vi forbeholde os vores stilling.

Vi vil endvidere gerne have på det rene, om ikke socialindkomstbegrebets indførelse i en række tilfælde skaber ulykker for den enkelte og samfundet i form af mindre velfærd for en højere pris. Jeg tænker her på, om institutionsanbringelse i nogle tilfælde fremskyndes, eller om der ydes ekstra tilskyndelse hertil for forskellige grupper handicappede med alle de ulykker, dette indebærer, når det ikke er nødvendigt eller ønsket, og dertil hørende merudgifter for det offentlige tilmed. Jeg skal ikke lægge skjul på, at radiomedarbejderen hr. Oluf Lauths udtalelser på det seneste har gjort indtryk på mig. De er efter min opfattelse ikke helt ude på landet, et emne, der for øvrigt også er hr. Bent Hansens i Danmarks Radio. Vi må høre nærmere om konsekvensen og på dette område analysere, veje og vurdere, inden vi tager endelig stilling. Vi forbeholder os at stille ændringsforslag. Men lad mig understrege som vort grundlæggende synspunkt på dette område, at der er overdrev også på dette område i dag, overdrev, der trænger til lugning. Vi vil blot sikre os, at det bliver ukrudt og intet andet, der borttrykkes herved.

Lad mig afslutningsvis bemærke, at programklæringerne fra regeringens side om senere faser i socialindkomstbegrebets udvikling kræver nærmere konkretisering før stillingtagen, men vi vil være til at tale med, hvis der er fornuft og rimelighed i videre skridt ad vejen. Men hvorfor i alverden dog ikke reformere skattesystemet, og hvorfor ikke gøre det nu? Hvorfor i alverden ikke reformere Danmark? Ja, dertil kræves åben-

bart en reform af socialdemokratiet, og den kommer ganske åbenlyst ikke uden et vælgertryk, der også manifesterer sig på valgdagen som et mene mene tekel til regeringen og socialdemokratiet ved øget tilslutning til reformvillige partier og ved svigtende tilslutning til det konservative kongelige socialdemokrati, der i vid, vid udstrækning ikke tør dagligdagen, men kun lover og lover tomt op mod valgdage. Forstå det, hvem der kan!

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 19.30.

Mødet udsat kl. 18.22

Mødet genoptaget kl. 19.30

Forhandlingen genoptoges.

Nathalie Lind (V):

Jeg har lyst til efter at have hørt debatten om disse forslag at sige lidt om principperne og sige lidt om den linje, der er i dem, og det, der peger bagud.

Indtil vi fik bistanndsloven, havde vi lov om offentlig forsorg, hvis ydelser byggede på et transsprincip. Hjælpen blev ydet efter en i almindelighed ret snæver vurdering af, om ansøgeren havde behov for hjælp, og den hjælp, der blev ydet, blev udmålt på et langt mere beskedent niveau, end vi kender i dag.

Men der var dog visse grupper, over for hvem man brugte et lempeligere transskriterium. Det var efter forsorgsloven bl. a. mennesker, der var ramt af tuberkulose, datidens svøbe. Den samme forståelse for mennesker, der var særlig vanskeligt stillet, kom til udtryk ved, at man i 1960'erne indførte en regel i forsorgsloven om, at de forældre, der i deres hjem forsørgede et blindt barn – man forudsatte, de var i trang – kunne få en årlig understøttelse, der svarede til en fars normalbidrag. I slutningen af 1960'erne, i 1967, blev dette ændret til, at hjælpen kunne ydes til alle børn med fysiske eller psykiske lidelser, der blev forsørgt i hjemmet. Der kunne da ydes et tilskud til dækning af disse udgifter, men der skulle fortsat være tale om en transgsbedømmelse.

Men i 1969 skete der en afgørende og efter min mening uhyre vigtig ændring, en æn-

[Nathalie Lind]

dring, som socialministeren nu vil nedbryde og dermed efter min mening begå en alvorlig uretfærdighed over for grupper af mennesker. I 1969 enedes et enigt folketing om, at alle forældre – uden hensyn til trang – der påtog sig den opgave i hjemmet at forsørge deres syge eller handicappede barn, skulle have dækning for merudgifterne herved. Man skønnede dengang, at ekstraudgiften var nogle hundrede tusinde kroner, og selv om inflationen har virket, er der et stort spring op til de 10 mill. kr., socialministeren nævner vil kunne spares ved at ændre denne regel.

Jeg vil gerne spørge socialministeren, når man nu siger, der kan spares dette beløb: hvilket kriterium lægger man til grund? Socialministeren siger i fremsættelsestalen – jeg synes ærligt talt ret køligt, uden ret megen forståelse for de vanskeligheder, disse forældre står over for – at økonomisk velfunderede forældre så vidt muligt selv skal bidrage til udgifterne i forbindelse med deres barns opvækst. Jeg har kigget på lovforslaget, jeg har kigget på bemærkningerne, men jeg får egentlig ikke noget svar. Er det socialindkomsten, der gælder her? Er det en husstandsindkomst? Når jeg spørger, er det mere af trang til at få det oplyst, for min principielle holdning er, at vi ikke bør genindføre gammeldags socialforsorg på dette område. Jeg har ikke tid til at komme ind på alle argumenterne.

Det andet, jeg ville tage op, er langt ældre end det, jeg nævnte her, nemlig invaliditetsydelsen. Vi kender den protest, der er kommet – og jeg forstår den fuldt ud – fra Landsforeningen af Vanføre. Det er meget selvmodsigende, at nu skal man på FN-basis lave et handicapår og hjælpe de handicappede, og vi kan holde mange kønne taler, men i praksis vil vi forringe deres forhold.

Jeg er dybt uenig med socialdemokratiets ordfører, der taler om, at når den pågældende har tjent en indtægt på 125.000 kr., så skal man begynde at regulere invaliditetsydelsen, og den skal falde bort omkring 160.000 kr., for der findes raske mennesker, der tjener mindre. Sådan kan man efter min mening anstændigvis ikke argumentere. Man må se på, hvordan er den, der tjener 125.000 kr. og er rask, stillet i forhold til den handicappede, der tjener det samme, tit ved en overmenneskelig indsats. Man kan jo ikke få invaliditetsydelsen eller plejetillægget – eller

bør i hvert fald ikke kunne få det – medmindre man er handicappet, medmindre man er invalid. Man overvinder sine handicap og i stedet for at hengive sig til en vegeerende tilværelse påtager man sig et arbejde og tjener sit brød. Det, som invaliditetsydelsen skal dække, er merudgifterne.

Derfor er jeg på begge disse punkter helt uenig, og jeg tror, jeg kan tale på mit partis vegne, når jeg fremfører de synspunkter, der her er ført frem.

Socialministeren (Ritt Bjerregaard):

Det har på mange måder været principper, der har været trukket frem i debatten her i dag. Men det forekommer mig, at den egentlig også har været skæv, sådan som den må blive, når man fra venstre og konservativ side alene beskæftiger sig med de besparelser, der er lagt frem fra regeringens side, uden at have bare et enkelt sideblik til de besparelser, man selv tidligere i så rigt mål er kommet frem med. Hvad hed det i de forhandlinger, der foregik med regeringen? Det hed flere besparelser, større nedskæringer, og der måtte kunne findes mere inden for den sociale sektor, end regeringen selv havde foreslået. I dag hedder det så, at det er sandelig meget betænkeligt, det vil gå ud over dem, der modtager invaliditetsydelsen, som fru Nathalie Lind her talte så manende om før. Lægeafgift, og hvad der ellers har været, og sammenhængen med vore systemer forsvinder ganske og aldeles i den debat. Det er måske ikke så mærkeligt, men det er alligevel nødvendigt at trække det frem.

Det er da klart, og det er det også for socialdemokratiet, at man ikke kan gennemføre sociale besparelser, uden at det rammer de mennesker, der har modtaget sociale ydelser. Det rammer selvsagt ikke de mennesker, der aldrig har modtaget dem. Hr. Brixtofte har nogle gange haft nogle små hib i retning af dem, vi ikke ramte, som aldrig nogen sinde havde modtaget sociale ydelser. Nej, det gør vi ikke. Det, vi tager fat på, er en regulering i forhold til de mennesker, der har modtaget de sociale ydelser, og her er der selvfølgelig tale om en forringelse. Det er der, hver gang vi sparer og skærer ned på det sociale område. Regeringen har lagt nogle principper til grund for en sådan besparelse, og vi diskuterer i dag socialindkomsten som grundlag for

[Socialministeren]

nogle af de ting, vi har ment vi kunne spare på.

Hr. Brixtofte havde nogle bemærkninger om formuen og nævnte, at vi allerede havde indtægtsregulering af børnetilskud og pensionstillæg. Det er fuldstændig rigtigt, det har vi – i forhold til den skattepligtige indkomst, men det finder vi ikke er et tilstrækkelig retfærdigt grundlag for tildeling af sociale ydelser.

Til de ordførere, der har ønsket en mere generel skattedebat, vil jeg sige, at vi har ikke lagt op her i dag til en diskussion af vores skattesystem. Vi har lagt op til en diskussion af, om den skattepligtige indkomst også er egnet, når man skal tildele sociale ydelser. Det mener vi ikke den er.

Det forekommer mig lidt vel voldsomt, når hr. Brixtofte siger, at lovforslagets konsekvenser for pensionisterne er uhyrlige. Mindreudgifterne ved indførelse af socialindkomsten for alle folke-, invalide- og enkepensionister er under ½ pct. af de samlede udgifter til pensioner. Pensionister, der alene har formue i eget hus, berøres ikke af socialindkomsten. Pensionister, der bor i lejlighed, berøres ikke, når formuen er mindre end 341.000 kr. Og pensionister over 67 år, der kun modtager folkepensionens grundbeløb, berøres ikke af forslaget.

Der er ikke tid til, at jeg gennemgår alle de eksempler, hr. Brixtofte har været inde på, selv om det kunne være fristende, for de er fisket ud på en sådan måde, at de svarer meget dårligt til, hvad familierne i virkeligheden har i dag. Det er en diskussion om, hvem der skal bære de sociale besparelser, regeringen har lagt op til, og vi mener, det er de mennesker, der har bedst råd, der skal bære dem.

Hr. Brixtofte var også inde på, at vi nu ville trumfe dette igennem, og der er andre ordførere, der har sagt, at der var vel kort tid til det. Det er klart, at der ikke er meget tid til selve behandlingen af lovforslaget, men jeg går da ud fra, at vi kan få spørgsmål og svar og en grundig behandling, sådan som udvalgets medlemmer selv måtte ønske det.

Jeg vil godt til fru Aase Olesen sige, at det er ikke mig, der har ønsket, at vi skulle have den debatform, vi har fået her i dag. Jeg har spurgt og forstået, at der var enighed imellem partierne om, at det skulle foregå på

denne måde, og det har jeg selvfølgelig måttet tage til efterretning.

Fru Agnete Laustsen bekymrede sig meget om de folk, vi nu ville tage nogle penge fra. Jeg synes, det har været trukket meget lidt frem i debatten her i dag, at vi taler om en nettoformue; det vil sige, at den gæld, folk har, er trukket fra, før vi overhovedet begynder at indregne formueandele. Lige gyldigt hvordan man stiller det op, må man vel indrømme, at de mennesker med formue er bedre stillet end andre mennesker, der ikke har en sådan formue. Det er ikke rigtigt, når man siger, at vi rammer småopsparingerne, idet vi netop har sat en grænse på 341.000 kr.

I øvrigt kan jeg da godt være enig i, at der er noget uoverskueligt i reglerne på folkepensionsområdet. Det havde regeringen også ønsket at få rettet op på i forbindelse med en indtægtsregulering af folkepensionen, men det har vi ikke kunnet komme længere med i denne omgang.

Så vidt jeg kunne høre på fru Birthe Nielsen, fik hun blandet første og anden fase af socialindkomstforslaget sammen. Vi opererer i denne fase i virkeligheden – hvis man skal sige det meget kort – alene med indregning af formuen som noget, der får betydning, mens de yderligere spørgsmål omkring fradragene først er noget, der kommer på et senere tidspunkt.

Vi betaler ikke de gamle en større ydelse for at blive i eget hjem, som fru Birthe Nielsen sagde. Vi har lagt op til en besparelse, som vil give et beløb på 170 mill. kr., ved først og fremmest at tilskynde kommunerne til at beholde deres gamle længere i eget hjem. Men det er ikke det samme som, at vi vil betale folk for, at de bliver i eget hjem.

Både fru Birthe Nielsen og fru Nathalie Lind var inde på spørgsmålet om de handicappede børn. Vi lægger her op til det, vi kalder et udvidet behovskriterium, men det ændrer ikke noget ved, at det fortsat er et kommunalt skøn, der er tale om her. Det vil sige, at vi behandler det i sammenhæng med de andre spørgsmål, men vi ændrer ikke noget ved de principper, der gælder for det.

Vi ændrer heller ikke noget ved principperne om mindstesatser i forbindelse med kontanthjælpen, som fru Birthe Nielsen også efterlyste.

[Socialministeren]

Jeg går ud fra, at vi i forbindelse med udvalgsarbejdet kan komme tilbage til spørgsmålet om daginstitutionernes indtægtsniveauer, som både fru Birthe Nielsen og fru Aase Olesen efterlyste.

Jeg forstår godt, at fru Aase Olesen efterlyser nogle synspunkter omkring pensionsindbetalingerne. Det fremgår af lovforslaget, at det ikke er noget, vi mener vi kan tage med i denne fase, men på den anden side er det noget, vi regner med at få undersøgt, sådan at vi kan få det med i en forhåbentlig senere fase.

Jeg vil gerne over for fru Birgith Mogenssen bekræfte, at det, vi behandler her i dag, er første fase af socialindkomsten, og at der ikke foreligger nogen aftaler omkring anden fase.

Derfor har fru Anne Grete Holmsgård ikke ret, når hun siger, at vi i forbindelse med anden fase alene taler om en social lejeværdi. Det fremgår både af fremsættelsestalen og af bemærkningerne til lovforslaget, at vi helst havde set en renteomlægning. Vi siger direkte, at vi må betragte den som midlertidigt opgivet, og at vi på baggrund af det undersøger mulighederne for at anvende en social lejeværdi i stedet for. Jeg tror ikke, der er så meget at tage fejl af i det spørgsmål.

Jeg tror ikke, dette forslag vil lægge op til et større bureaukrati, som fru Anne Grete Holmsgård var inde på. Hun spurgte, hvordan vi dog turde komme med et sådant forslag. Jeg tror, den slags ting, vi her taler om, kan klares mekanisk, og det merbesvær, der bliver tale om, vil bestå i, at folk har både en socialindkomst og en skattepligtig indkomst. Det tror jeg ærlig talt hurtigt man kan indstille sig på. Selvfølgelig giver det vanskeligheder i en overgangsperiode, men det, vi har lagt op til i første fase, kan i hvert fald ikke give de store administrative kvaler.

Brixtofte (V):

Socialministeren afviste ikke i sin besvarelse, at der er tale om, at selvpensionister bliver diskrimineret i forhold til dem, der har arbejdsgiverfinansierede pensionsordninger. Det har jeg noteret mig. Jeg må gå ud fra, at socialministeren tager konsekvensen og er medvirkende til under udvalgsarbejdet at stille ændringsforslag, der sikrer, at der er en

sådan ligestilling mellem de forskellige former for pensionsopsparing.

For det andet gik socialministeren ikke ind på mine eksempler. Det gjorde ordføreren for socialdemokratiet, og jeg kunne forstå, at det eneste, der var at indvende imod de 12 eksempler i Berlingske Tidende fra i søndags, drejede sig om arbejdsmandsfamilien med en indtægt på 140.000 kr. Der blev udtrykkeligt nævnt, at det drejede sig om en arbejdsmandsfamilie med to indtægter. Man mente, at der ikke findes nogen, der sammenlagt har 140.000 kr. Det gør der, og det skal jeg vise under udvalgsarbejdet. Ifølge skattestatistikken ajourført og revideret kan der med nutidens tal findes mange eksempler af den art med to lønmodtagerindtægter.

Det andet, som ordføreren nævnte, var, at man skulle have nævnt, at det var forudsat, at den likvide formue blev forrentet med 20 pct. Det kunne jeg godt have nævnt, men ordføreren for socialdemokratiet ved ganske givet, at hvis man har f. eks. obligationer, ligger forrentningen stort set omkring de 20 pct. – desværre, af mange andre årsager. Men socialministeren gik ikke ind på eksemplerne, og derfor må vi naturligvis gå ud fra, at de uretfærdigheder, som venstre har påvist, er korrekte. Derfor er der grund til i udvalgsarbejdet at få rettet på forslaget, hvis man overhovedet skal overveje at vedtage det forslag.

Socialministeren nævnte, at venstre og også de konservative gerne ville have mange besparelser, men vi ville altså ikke have besparelser på dette område, og skulle der være balance i tingene, måtte man sammenligne socialministerens besparelsesforslag med vores besparelsesforslag. Nu er dette ikke nogen besparelsesdiskussion. Den kan vi sagtens klare os i, for vi ved alle sammen, at venstre og konservative har fremlagt spareplaner, der langt overgår de beskedne spareplaner, som regeringen har. Hvis vi skulle have en ren sparediskussion, skal socialministeren ikke være bekymret; vi kan erstatte socialministerens besparelser mangefold. Det er måden, man sparer på, der er uenighed om. Man udtager bestemte befolkningsgrupper, rammer bestemte befolkningsgrupper med sine besparelser. Det er det, som vi andre er imod, fordi vi mener, at besparelserne er uretfærdige.

[Brixtofte]

Jeg vil sige til de 3 forligspartier, at jeg kan godt forstå, at der også blandt forligspartierne er megen skepsis over for dette forslag. Man bør alvorligt overveje, om ikke vi i udvalgets arbejde skal samarbejde om at finde frem til alle de kritikpunkter, der er mod dette forslag. For i virkeligheden fremgik det af indlæggene, hvis man hørte efter ordførerne i dag, at det egentlig kun er regeringspartiet, der går ind for dette lovforslag. Det er kun ved at vride armene rundt på forligspartierne, at regeringen eventuelt kan trumfe dette lovforslag igennem inden sommerferien. Det vil være meget urimeligt at gennemføre en så omsiggribende ændring af vores tilskudssystem med et eller to mandaters flertal, oven i købet med 3 forligspartier, der inderst inde er dybt skeptiske over for indførelsen af dette nye socialindkomstbegreb.

Agnete Laustsen (KF):

Ministeren nævnte i sit svar, at dette var blevet en diskussion om principper, Ja, det er blevet en diskussion om principper, og det mener jeg også at det bør være. Som hr. Brixtofte var inde på, er det ikke besparelser, vi drøfter her, det er simpelt hen en reform af, hvorledes fordelingen af vore sociale ydelser skal ske. Derfor mener jeg, det er helt korrekt, at det blev en drøftelse af principper. Vi har fra konservativ side fremhævet de principper, vi lægger vægt på. Jeg synés, debatten har fået det helt rigtige forløb.

Må jeg nævne – det gjorde jeg ikke i første omgang – de lovforslag, som knytter sig til lovforslaget om socialindkomst. Fru Nathalie Lind var bl. a. inde på den ændring, som ministeren nu foreslår af bistanstloven, hvorefter man vil nedskære ydelserne til de familier, der påtager sig selv at passe handicappede – det være sig fysisk eller psykisk handicappede – børn i hjemmet, og fastslår, at nu skal disse familier ikke mere kunne få tilskud til de udgifter, der er forbundet med denne pleje, hvis forældrene selv har midler til at afholde dem.

Socialministeren taler meget om retfærdighed, men jeg tror unægtelig, at ministeren i denne sammenhæng må have misforstået noget. Konsekvensen af disse forslag vil, som bl. a. påpeget af Landsforeningen af Vanføres socialpolitiske konsulent, Oluf Lauth, blive, at forældre med sådanne børn ser sig

nødsaget til at sende dem på en institution, samt at de handicappede, som takket være de regler, der gælder i dag, er i stand til at påtage sig at passe et arbejde, som følge af de foreslåede lovændringer vil blive ekstra beskattet, fordi de nu selv skal betale for de hjælpemidler, som er nødvendige for at passe jobbet. De risikerer simpelt hen at miste eller få beskåret deres invaliditetsydelse. Det oplyses, at denne sidste bestemmelse skulle ramme 740 mennesker og give en besparelse på 6 mill. kr. Jeg spørger: er det udtryk for retfærdig socialpolitik? Det er det ikke efter konservativ mening, og jeg vil gerne med det samme sige, at dette forslag vil vi vende os imod.

Blot et par bemærkninger til de øvrige ordførere.

I første række fru Aase Olesen, som udtrykte, at hun var tilfreds med det fordelingspolitiske sigte i dette lovforslag. Fru Aase Olesen har altså åbenbart set helt rigtigt og er enig med mig: der ligger i dette lovforslag også noget fordelingspolitisk. Hun er enig i sigtet, det er vi ikke. Men jeg forstod på fru Aase Olesens bemærkninger, at de radikale havde haft svare vanskeligheder med at forstå og vurdere lovforslagets indhold, og at man naturligvis derfor gerne så det meget grundigt behandlet i udvalget, idet der var mange løse ender, som man endnu ikke havde klar. Jeg håber, jeg må forstå den radikale ordfører således, at der altså i dette forslag ikke foreligger noget fait accompli, men at forligspartierne er parat til at tage forslaget op igen og drøfte det, eventuelt forkaste det, hvis de forventninger, de stiller til det, ikke skulle blive opfyldt.

Jeg vil gerne sluttelig sige, at jeg savner endnu svar på det spørgsmål, jeg stillede til forligspartierne med hensyn til, hvordan de ville forholde sig til den anden fase af denne reform. Jeg vil da gerne gentage mit spørgsmål: har disse partier garanti fra regeringen for, at de kun er bundet til denne første fase? Har de givet regeringen frit lejde til at gennemføre anden fase med andre? Jeg vil i denne forbindelse gætte på mere venstreorienterede partier.

Birthe Nielsen (SF):

Jeg vil godt over for socialministeren påpege vedrørende de handicappede børn,

[Birthe Nielsen]

hvad der står i den nugældende lov, og hvad der lægges op til i lovforslaget her, hvor det klart fremgår, at er det mennesker, der har råd til at betale for et handicappet barn, så skal de gøre det. Der står nemlig i § 48, stk. 1, i bistandsloven, som den ser ud nu:

»Personer, der i hjemmet forsørger et barn under 18 år med en vedvarende fysisk eller psykisk lidelse, har ret til at få dækket nødvendige merudgifter som følge af lidelsen. Er barnet under tilsyn fra en af de i kap. 18 omhandlede særfororgsinstitutioner, træffes afgørelsen efter indstilling fra vedkommende institution.«

Der står i det foreliggende lovforslag:

»Personer, der i hjemmet forsørger et barn under 18 år med et fysisk eller psykisk handicap, kan få dækket de nødvendige merudgifter ved forsørgelsen, der er en følge af handicappet, såfremt disse ikke selv har midler til at afholde udgiften.«

Ergo kan kommunerne ikke selv bestemme her. Det står klart og tydeligt i lovforslaget: »... såfremt disse ikke har midler til at afholde udgiften.« Det er det, vi er modstandere af. Vi mener ikke, når det drejer sig om denne gruppe af borgere, det vil sige handicappede børn, at man skal betale for noget. Hvis disse mennesker skal til at betale for noget efter et eller andet socialt indkomstbegreb, så vil det bevirke, at mange, som har handicappede børn, f. eks. inden for særfororgens institutioner, og som i dag påtager sig som forældre et arbejde, der er meget belastende, ikke blot menneskeligt, men også økonomisk, må opgive, hvorefter disse børn vil blive anbragt på institutioner. Det kan ikke være meningen, at vi, et af verdens rigeste lande i verden – skal skruer vores sociale tilstand 25 år tilbage i tiden.

Der var en misforståelse, som jeg godt vil rette. Socialministeren har åbenbart misforstået noget vedrørende hjemmehjælp, både den midlertidige hjemmehjælp og den varige hjemmehjælp. Der står i bespareelsesplanerne at der skal spares 170 mill. kr. Der står ganske vist ikke andet i lovforslaget, end at hjemmehjælp ydes gratis til personer, hvis socialindkomst ikke overstiger folkepensionens grundbeløb med persontillæg. Det er korrekt, og det afviger i og for sig ikke så meget fra den nugældende lov. Men det, jeg var inde på, er, at socialministeren fastsætter

vejledende regler herom. Hvad er det for regler, og hvad er det for en ny betaling, man ønsker at indføre? Man kan ikke på den ene side sige, at de ældre skal blive i hjemmet – det kan være menneskeligt rigtigt, og det kan også være økonomisk forsvarligt – og så samtidig pålægge dem yderligere udgifter, fordi de bliver i hjemmet. Det var det, jeg mente med mit spørgsmål.

Aase Olesen (RV):

For ikke at hr. Brixtofte skal have misforstået noget, skal jeg gerne gentage, hvad jeg startede og vist endda også sluttede min lidt hastigt fremført tale med: dette forslag er i fuld overensstemmelse med det radikale venstres ønsker og med det sigte, vi mener vor socialpolitik skal have. Vi har her ikke at gøre med noget, der er 100 pct. retfærdigt, men det er et lille skridt i retning af mindre uretfærdighed på dette område. Det skal jeg gerne gentage.

Men netop fordi vi ønsker det gennemført og videreført – det sagde jeg også – vil vi være meget opmærksomme på at få den bedst mulige start på det, og det er egentlig besynderligt, at man skal høre bebrejdelser, fordi man har fremhævet, at man synes, man skal gå meget grundigt til værks for at sikre, at der er færrest mulige skævheder, når vi starter på et helt nyt princip.

Så kan jeg næsten ikke lade være med at more mig over den konservative ordfører, som skarpsindigt bemærkede, at jeg havde opdaget, at dette havde noget med fordelingspolitik at gøre. Jeg synes næsten, at den bemærkning skal have lov at stå, sådan som den stod; det var virkelig skarpsindigt! Det er klart, at der er en hel del ting, der skal undersøges, og det skal netop være de ender, som kunne, skal vi sige røkke ved den fordelingspolitiske virkning. Det er den, vi vil se på, og det er derfor, vi ønsker forslaget drøftet.

Jeg mener også, at jeg gav et svar på det spørgsmål, som blev stillet om anden fase. Vi ønsker, at vi skal videre, men vi har ikke bundet os til den form, hvorunder det skal ske. Jeg anser det ikke for nogen helt tosset idé, at vi starter med et meget beskedent skridt og så går videre, når vi har set, hvordan systemet fungerer.

[Aase Olesen]

Hr. Brixtofte sagde, at hans eksempler ikke var blevet anfægtet, og jeg forstod, det var ministeren, der skulle have nedgjort dem. Jeg vil ikke nægte, at man kan stille sådan nogle eksempler op, som hr. Brixtofte har gjort i Berlingeren i går, men det, der er det afgørende, er jo, om vurderingen af dem har noget med virkeligheden at gøre, om den vurdering deles af andre. Når hr. Brixtofte taler om den berømte fru Jensen og den berømte fru Hansen og siger, at det er meget uretfærdigt, at den, der rammes, er den, der bor i eget hus, må jeg spørge, om det ikke er hr. Brixtofte bekendt, at de mennesker, der har boet i eget hus et helt liv, har haft forbrugsmuligheder, som den, der bor til leje, alt andet lige, ikke har.

Nu er min taletid ved at være udløbet, men jeg vil gerne spørge, om ikke vi, med den artikel, som hr. Brixtofte har skrevet i Berlingeren, hvor han påpeger, at de store formuer og de store indtægter ikke bliver ramt, har et tilsagn om, at vi skal gå videre i næste fase. Jeg tror faktisk, det er noget i retning af det, regeringen har forestillet sig.

Poulsgaard (FP):

Da mit partis ordfører i denne sag, hr. Jørgen Junior, ikke kan være til stede, har jeg lovet at sige lidt, og det skulle egentlig være til ministeren.

Ministeren holdt jo en bemærkelsesværdigt kort tale – jeg tror endda, ministeren undskyldte sig med taletiden; mig bekendt har en minister ellers rigelig taletid. Ministeren er jo dygtig til at få socialistiske ideer trumfet igennem. Nu har man altså omklamret disse små forligspartier, og nu skal dette her smugles igennem, selv om der ingen er, der støtter det ud over socialdemokratiet. Ministeren nævner, at det var en forringelse af den sociale standard. Ja, det tør svagt antydes. Nu ligger det bare sådan, minister, at dette her kunne have været undgået. Vi kunne have lavet ændringer til finansloven. Jeg har, alle de år, jeg har siddet i folketinget og også før, været modstander af, at jeg som folketingsmand skulle have børnepenge, og vi kunne nævne en lang række sociale ydelser, som det er forkert at give de velstillede; der skal ikke herske den mindste tvivl om det, men det er under andre forudsætninger. Vi har et skattetryk, der nærmer sig de 65

pct. – nu tror jeg nok, at ministeren også har været skolelærer og måske kender lidt til historien – jeg har i hvert fald ladet mig fortælle, at da de gamle romere fik et skattetryk på 65 pct., gik de fuldstændig rabundus, og vi har 63 pct., så vi har altså ikke så lang vej tilbage. Selvfølgelig, hvad er det for noget, man er ved at lave nu – en forringelse af den sociale standard? Vi har alle muligheder for at bevare den sociale standard for pensionisterne og for de gamle, men selvfølgelig ikke for de velbærgede; vi skulle bare fjerne indkomstskatten, for dér ligger roden til alt ondt. For hvad er det, der sker nu? Man skærer ned på folks sociale standard, men sparer vi én eneste skattekrone i administrationen? Sparer vi én eneste ansat på et af kommunekontorerne? Nej, vi får en lang række flere. Så siger ministeren her nok så flot: jeg tror ikke på mere bureaukrati! Jeg har noteret ordret ned, hvad ministeren sagde. Jeg vil garantere ministeren for, at der bliver et bureaukrati uden lige, for folk vil klage og klage berettiget over, hvad det er, der er ved at ske nu. Men nu alle disse partier her – hvorfor skulle man have indført f. eks. børnepenge til de velbærgede? Dengang var der nogle stemmer at hente, man troede, at dansen om guldkalven aldrig kunne holde op. Det er synd, når folketinget i seks år har haft det værktøj, som fremskridtspartiets ændringsforslag til finansloven har været udtryk for, at man så skal stå med sådan et makværk som dette her; det kunne være undgået.

Arne Melchior (CD):

Fru Agnete Laustsen skal da ikke forblive uden svar på, hvordan det forholder sig med første og anden fase. Ganske vist kender hun selv svaret, men det kan da være meget rigtigt at få det med ind i referatet af folketingets debat, og derfor skal jeg gentage, hvad vi har sagt nu en hel uge og sikkert skal sige en uge til til diverse medier, nemlig at forligspartierne – og det gælder alle fire – har forpligtet sig på første fase af socialindkomstbegrebet og har intet ansvar for anden fase. Regeringen selv, på hvis vegne jeg naturligvis ikke kan tale, har ikke taget stilling til, hvad anden fase skal bestå af, men har meddelt noget om, i hvilken retning man tænker sig anden fase. Fru Agnete Laustsen ved udmærket, at forliget gælder kalender-

[Arne Melchior]

og finansåret 1981 og ikke derudover, og der er ikke tale om, at anden fase kommer til at træde i kraft før januar 1982; jeg tænker mig dog, at det vil være noget derudover. Hermed turde dette spørgsmål være besvaret.

Så et par ord om tidsfaktoren. Det stemmer jo ikke, at det stakkels folketing nu pludselig skal overgå sig selv med at forstå en hel masse nyt på 14 dage. Der foreligger jo en tyk betænkning om socialindkomsten, som alle, der arbejder med disse ting her i folketinget, selvfølgelig for længst har gjort sig bekendt med, og der foreligger mængdevis af beregninger. Desuden er der altså stadig væk nogle uger tilbage. Lad mig lige minde om, at VK jo i to uger har siddet og forhandlet med regeringen om et samlet oplæg, hvor socialindkomsten indgik fra starten, og derfor har de selvfølgelig også i den tid gjort sig nøje bekendt med, hvad det drejer sig om, og nu har altså nogle andre partier i en senere forhandlingsfase haft den samme mulighed. Et folketingsudvalg med så dygtige politikere og så vidende socialbevidste mennesker, som vi her har set på talerstolen i dag, vil nok i løbet af ganske få dage være i stand til at stille de relevante spørgsmål, således at de kan foreligge i god tid til en politisk debat i udvalget og derefter til en anden debat og ny udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling etc. etc. Der er gennemført meget vidtgående ting og meget omfattende ting i folketinget, også med venstres og de konservatives medvirken i årenes løb, som de har klaret på endda mindre tid, så det skal nok kunne lykkes.

Noget helt andet er, at jeg er personlig overbevist om, at om vi så havde tre måneder og ikke tre uger, ville der, når loven var færdig, stadig være en del spørgsmålstejn.

Jeg opfatter denne ting som så ny og så vidtrækkende, at det vil være umuligt selv for de dygtigste at gennemskue alle konsekvenser, og det er derfor, vi igen og igen har talt om og for, at der skal være en mulighed straks ved første gennemførelse af lovgivningen for, at utilsigtede virkninger af denne lovgivning vil kunne opfanges ad administrativ vej, og det vil vi videreforshandle med ministeren og forligspartierne og meget gerne selvfølgelig i udvalget også med de øvrige partier.

Så vil jeg gerne på det skarpeste tilbagevise det, hr. Brixtofte siger om, at regeringen –

jeg ved ikke, om det er socialministeren – har vredet armene om på hr. Chr. Christensen, hr. Niels Helveg Petersen og mig. Nok er det en stærk dame, vi har i ministerstolen, men det tror jeg ikke hun vil kunne påtage sig.

Jeg skal derfor på ny bekræfte, at princippet i denne lovgivning har vort hele hjerte, og at vi tror, det er en god og nødvendig nydannelser, som burde få tilslutning ikke mindst af mange fra de partier – jeg tænker her på højrefløjen – der i dag går så stærkt imod og benytter meget stærke udtryk om den, for mange af dem, der modtager disse udsagnelser, har jo selv hånet, at man kan få dem i den og den gode situation. Derfor er det mod bedre vidende, når venstres talsmand her gang på gang siger, at det er uden egen vilje, af godtroenhed, og vi har ikke megen viden om, hvad det drejer sig om, osv. osv. Jeg synes, det er morsomt at blive stukket til, men jeg vil råde venstres ordfører til at stikke på en lidt anden måde, nemlig stikke piben ind. Han var ikke til stede her i folketinget i den periode, hvor venstre sad i regering med socialdemokratiet og hvor venstres ordfører her den ene gang efter den anden sagde nøjagtig det modsatte af, hvad de samme ordførere har sagt året efter om massevis af erhvervsmæssige love og bestemmelser, og hvor jeg gang på gang gik herop og forsvarede dem og sagde: det var ganske naturligt, for når man har indgået nogle aftaler, er det klart, at det har visse konsekvenser, og det skulle man være så renfærdig at anerkende og passe på, for man kunne jo komme i en sådan situation igen. Det er vel ikke sidste gang, venstre har gået på forlig med socialdemokratiet – det håber jeg da ikke for folkestyrets skyld – og derfor vil jeg advare imod den letsindige tale.

(Kort bemærkning).

Brixtofte (V):

Den mere politiske bragesnak interesserer mig ikke så meget. Jeg er mere interesseret i én ting, som jeg gerne vil bede hr. Arne Melchior om at uddybe. Hr. Arne Melchior siger, at de utilsigtede virkninger skal klares administrativt. Hvad lægger hr. Arne Melchior i det?

(Kort bemærkning).

Agnete Laustsen (KF):

Den følger nøjagtig i det fodspor, nemlig de bemærkninger, hr. Arne Melchior fremsatte forleden dag i Radiotinget, hvor han sagde: denne lov rammer ikke parcelhusejere, og hvis den gør, må vi have nogle dispensationer. Jeg synes ikke, det tyder på, at i alle tilfælde hr. Arne Melchior har sat sig ind i den tykke betænkning, som han gjorde så meget ud af, og som han regnede med at alle disse meget dygtige medlemmer herinde naturligvis kendte. Jeg vil altså gerne have en uddybning af, hvad hr. Arne Melchior mener med, at den ikke rammer, og at vi må have nogle dispensationer, hvis den gør.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg tror ikke, det er mig, der er begyndt med politisk bragesnak. Hvis hr. Brixtofte om et par dage læser sine egne indlæg her i dag, vil han se, at det er ham, der har draget de store og høje principper ind i debatten, og så må han finde sig i, at han får svar på de ting, han siger. Om han ikke er tilfreds med svaret er privat.

Hvad jeg mener med »utilstigede virkninger« – ja, hvis jeg kendte dem, kunne vi jo lovgive om dem, så kunne vi jo ændre det i lovgivningen. Jeg har i forvejen svaret på begge disse spørgsmål, at jeg mener – men det er nok, fordi jeg ikke kan gennemskue det tilstrækkeligt – at det er sandsynligt, at denne lovgivning – om det så bare er enkelttilfælde, så er det disse enkelttilfælde for meget – kan ramme på en måde, som det ikke har været socialdemokratiets og socialministerens hensigt at den skal ramme. Derfor vil jeg gerne imødekomme en sådan situation, opfange den på forhånd så at sige. Hvis man kan overbevise os om i udvalget, at sådanne tilfælde er utænkelige, er det ikke nødvendigt, men kan man ikke overbevise os om det, er det altså et forslag og en idé; det kan være, der kan komme en bedre idé på bordet. Jeg erindrer ikke – og det er svar til fru Agnete Laustsen – at jeg har sagt, det ikke rammer parcelhusejere. Hvis jeg har sagt det (*Tilråb*) . . . ja men altså undskyld, jeg kan ikke mig selv udenad; dertil taler jeg for meget, men hvis jeg har sagt det – så meget ved jeg – så har jeg sagt: som parcelhusejere. Men svaret til fru Agnete Laustsen er det

samme som til hr. Brixtofte: det er muligt, at det rammer invalide mennesker, erhvervsdrivende eller visse pensionister på en ikke tilstøttet måde. Jeg kan være uenig – og det ved socialministeren – med hende, og det kan mit parti i mange, mange spørgsmål, men hendes kompetence er der ikke mange, der har draget i tvivl. Jeg føler mig overbevist om og har fortsat fuld tillid til, at ej heller og måske allermindst socialministeren ønsker de virkninger, som visse talere her har sagt vil komme. Jeg tror, at denne lovgivning er nødvendig. Vi havde også under forhandlingerne – det kan jeg vist godt afsløre – ønsket, at det skulle vente til efteråret, men af hensyn til kommunerne lader det sig ikke gøre. Lad os komme i gang, da vi alligevel ikke kan opfange alle eventualiteter på forhånd, men lad os have en mulighed for at sikre, at ingen skal komme utilsigtet galt af sted.

(Kort bemærkning).

Brixtofte (V):

Det, hr. Arne Melchior siger, interesserer mig vældig meget, idet jeg også på mit partis vegne er meget interesseret i de utilsigtede virkninger. Jeg går ud fra, der er forskel på det utilsigtede, når vi taler om socialdemokratiet, og når vi taler om CD, trods den øjeblikkelige forbrødring. Derfor vil jeg gerne spørge hr. Arne Melchior: er det en utilsigtet virkning, når pensionister med ejerbolig og 50.000 kr. i opsparing bliver ramt? Er det en utilsigtet virkning, hr. Arne Melchior, at selv-pensionister bliver ramt hårdt, medens de, der har kollektive pensionsordninger, ikke bliver ramt?

(Kort bemærkning).

Agnete Laustsen (KF):

Da hr. Arne Melchior jo heldigvis bekymrer sig meget om eventuelle utilsigtede virkninger og virkninger, som han ikke kan overskue på nuværende tidspunkt, går jeg ud fra, at hr. Arne Melchior er enig i, at et forslag som dette er så omfattende, at ingen af os – ej heller altså hr. Arne Melchior – virkelig kender dets konsekvenser, tilsigtede som utilsigtede, og at hr. Arne Melchior derfor også vil medvirke til, at dette forslag kommer til at undergå en meget grundig udvalgsbehandling, sådan at både han og vi andre kan blive belært om virkningerne.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Hr. Arne Melchior for en kort bemærkning, og så bliver der ikke flere af dem i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Ja, nu var den der jo igen fra hr. Brixtofte med forbrødring. Det er altså kun 8 måneder siden, at der sad 7 venstreministre på disse bænke her. Jeg ved ikke, om det var en forbrødring, eller om det ligefrem var et ægteskab. Hold op med den leg, den fører ingen steder hen, og det har ikke noget med saglig politik at gøre!

Hvad angår utilsigtede virkninger, vil jeg henvise til udvalgsarbejdet. Dette er en førstebehandling, hvor man taler om principperne i en lov og ikke om bagatellerne og enkelthederne, så vigtige de kan være – jeg sagde selv, at én forkert virkning var for meget – men vi skal ikke udføre udvalgsarbejde her. Det er nonsens, og der er ingen, der kan forvente, at en stedfortræder for en ordfører skal kunne svare på den slags detailspørgsmål, og det er ikke meningen med den slags debatter. Mit parti vil selvfølgelig medvirke til en grundig udvalgsbehandling; det er det, vi har dem til, så lad os da mødes dér.

Erik B. Smith (S):

Venstres og de konservatives indlæg efterlader det indtryk, at der her er tale om de velbjærgedes rettigheder, som de velbjærgede kæmper for. Det er vigtigt at slå fast, at regeringen ved et nyt beregningsgrundlag for de sociale ydelser vil tillægge formuen en vis betydning og som princip gerne vil have slået fast, at ydelser, der har været uafhængige af indtægt og formue, også skal reguleres herefter. Det er også vigtigt, at invaliditetsydelsen ophører med en socialindkomst på 160.000 kr. Man får ikke lighed ved at give 800 kr. både til den, der tjener 70.000 kr. årligt, og til den, der tjener 250.000 kr. Det er også vigtigt at gøre opmærksom på, at man for de ydelser, der indtægtsreguleres i dag, har set på de øverste grænser for at sænke dem uden at true den sociale balance. De indlæg, der har været her, peger på, at det er folk med store indtægter, der tilsyneladende gennem deres repræsentation her i folketinget skal sikre, at de ikke afskæres fra at mod-

tage sociale ydelser. Det er påfaldende, at man ikke har diskuteret bistandslovens § 37, som ændret giver en administrativ forenkling og oven i købet også mulighed for at supplere den maksimale dagpengesats, hvis der er store forsørgerbyrder og store boligudgifter. Det er også ejendommeligt, at så få talere har beskæftiget sig med de ændrede regler om tilbagebetaling, at man skal tilbagelevere den berigelse, man opnår ved en terminsydelse, og at samfundet kan sikre sig ved pant i ejendommen. Dette betyder i øvrigt, at man kan sikre familier deres bolig, fordi den ikke bliver genstand for kreditorenes interesse ved en evt. tvangsauktion.

Jeg håber, at vi kan komme igennem et hurtigt udvalgsarbejde, og jeg håber bestemt, at man holder sig disse overordnede principper for øje og ikke lader sig forblinde af en diskussion om lighed, der ærlig talt drejer sig om noget helt andet.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg synes, socialministeren kom lidt let uden om mit spørgsmål ved at sige, at dette her ikke var en generel skattepolitisk debat, så jeg vil gerne stille det én gang til: hvad er det præcis for tungtvejende overvejelser, der har gjort, at regeringen ikke har satset på at fjerne de fradragsmuligheder, der ligger i 3.000 kr.s fradraget og indskud på etableringsfond, hvor man notorisk kunne have sparet betydelig flere penge i forhold til det nuværende system, og hvor man oven i købet kunne have undgået at få et ekstra skattekort, nemlig socialindkomstkortet? Det kan godt være, at socialministeren mener, det ikke vil skabe de store administrative vanskeligheder ude i kommunerne, men jeg tror ikke, der er nogen tvivl om, at de folk, der får det ekstra kort, vil føle, at det er unødvendigt bureaukrati.

Flygaard (DR):

Det bliver ikke rigtigere af, at også hr. Poulsgaard siger, at der ingen støtte har været til det foreliggende forslag ud over fra socialdemokratiet. Retsforbundet har i høj grad udtalt sig positivt om forslaget. Vi har gjort nogle bemærkninger om dette forslag, og vi har rejst nogle spørgsmål, som vi gerne nærmere ville have belyst. Men der er jo i øvrigt også andre partier, der har udtalt sig positivt om det foreliggende lovforslag. Der

[Flygaard]

skal ingen tvivl være om, at retsforbundet absolut ville foretrække en fradragsreform på det skattemæssige område, for det tror vi vil være en langt bedre løsning, men kan en sådan reform af forskellige uforklarlige grunde ikke gennemføres, foretrækker vi en fradragsreform gældende i hvert fald på det sociale område.

Nathalie Lind (V):

Også jeg hører til dem, der beklager, at jeg ikke synes, socialministeren svarede klart. Der blev givet det svar, at skal man spare på det sociale område, må man se på dem, der har bedst råd, så må de aflevere. Jeg synes, at jeg gennem mit første indlæg havde prøvet at påvise, at der, selv i en periode hvor vi opererede med et snævert transkriterium, var visse grupper, vi undtog, og jeg nævnedes her 2 eksempler på det.

Ministeren svarede mig ikke på et direkte spørgsmål om, hvilket kriterium der lægges til grund efter lovteksten. Det var et kommunalt skøn, blev der sagt, men samtidig blev der sagt, at dette forslag ikke ville medføre ekstra administrative udgifter. Hvad er det, vi er inde i her – og jeg må have et helt klart svar fra ministeren – er det en husstandsindkomst, vi arbejder med – nu tænker jeg på forældre med børn – spiller socialindkomsten ind her, eller hvordan ligger det?

Da min taletid er stærkt begrænset, må jeg blot have lov til at sige til hr. Erik B. Smith, at det egentlig er strengt at skulle stå her og høre på, at man taler om, at de velbjærgede i dag forsøger at forsvare de velbjærgedes retigheder, taler om, at man skal skabe lighed, taler om forholdet mellem den, der har en indtægt på 70.000 kr., og den, der har en indtægt på, som det blev sagt, når hele invaliditetsydelsen var væk, 160.000 kr. Hvis det er socialdemokratiets politik, at det er invaliderne i dette samfund, der skal betale for, at der skabes lighed, så siger jeg velbekomme.

Socialministeren (Ritt Bjerregaard):

Hr. Brixtofte konstaterede, at regeringen med dette forslag havde udtaget bestemte befolkningsgrupper, som nu skulle bære nogle byrder, og det har hr. Brixtofte fuldstændig ret i; det er præcis, hvad regeringen har gjort. Vi har sagt: skal der spares på det sociale område, skal det være de mennesker, der

har bedst råd, der skal betale, og derfor har vi lavet socialindkomstforslaget, sådan som det foreligger her.

Så ville jeg tro, at hr. Brixtofte nu var blevet lidt klogere på, hvor mange det var, der støttede, at dette forslag skulle igennem. Jeg forstår da udmærket, at mange partier gerne vil have svar på en lang række spørgsmål. Jeg tror ikke, der har været mange lovforslag i denne folketingssal, hvor der ikke har været et sådant ønske. Det er da helt rimeligt, og dem skal vi selvfølgelig også besvare. Men det fremgik jo også tydeligt af den ordveksling, hr. Brixtofte havde med hr. Arne Melchior, at det ikke var det faktiske i forslaget, der interesserede hr. Brixtofte særlig meget, men om han kunne binde hr. Arne Melchior op på nogle udtalelser, som ville gøre udvalgsarbejdet vanskeligt. Det lykkedes jo ikke rigtig, og så må hr. Brixtofte se, om han kan finde på noget andet.

De eksempler, som hr. Brixtofte efterlyste nogle kommentarer til, skal jeg vende tilbage til i skriftlig form og lade være med at bruge tid på det her.

Fru Aase Olesen har allerede gjort en enkelt bemærkning til fru Agnete Laustsen om fordelingspolitikken. Jeg deler ganske fru Aase Olesens opfattelse; det var heller ikke nogen overraskelse for mig, at der var tale om et stykke fordelingspolitik.

Så var fru Agnete Laustsen inde på det samme spørgsmål som fru Nathalie Lind og fru Birthe Nielsen, nemlig spørgsmålet om de handicappede børn, hvor fru Birthe Nielsen citerede fra lovteksten. Derfor har jeg kun en supplerende bemærkning til det, også for at svare fru Nathalie Lind, der efterlyste, hvilket kriterium det er, om det nu er socialindkomsten, eller der ligger nogle bestemte grænser. Nej, det gør der ikke. Det, der er lagt op til, er, at kommunerne har lov til i en konkret situation at sige til nogle forældre: I har en indtægt, der er så stor, at I godt selv kan bære nogle af de udgifter; I behøver ikke at få offentlige tilskud. Jeg ville egentlig tro, at fru Nathalie Lind, når hun fik tænkt det lidt igennem, syntes, det var ganske rimeligt, at kommunerne havde den mulighed også i dette spørgsmål.

Fru Birthe Nielsen stillede mig nogle helt konkrete spørgsmål angående de ældre og reglerne for hjemmehjælpen. Jeg kan ikke sige så meget konkret om det nu, fordi disse

[Socialministeren]

regler netop er en af de ting, vi gerne har villet tage op i forbindelse med disse besparelser, da det, som fru Birthe Nielsen rigtigt siger, har en sammenhæng med, at vi regner med at kunne spare 170 mill. kr. på i højere grad at kunne lade folk blive i eget hjem. Derfor overvejer vi, hvordan vi skal lave betalingsreglerne, og vi overvejer også, om vi kan lave nogle lempelser på nogle af de områder, hvor vi synes det har været for snert, og hvor det har hæmmet den politik, som vi gerne ville gennemføre.

Så mente hr. Poulsgaard minsandten, efter at han nu havde hørt på en debat et par timer, at dette var noget, der skulle smugles igennem. Man skulle tro, hr. Poulsgaard hverken havde læst aviser, set fjernsyn eller hørt radio de sidste dage. Jeg tror ikke, der bliver tale om at smugle noget som helst, dels vil der være en livlig debat, dels har hr. Brixtofte bebudet omkring 100 spørgsmål, som vi skal arbejde med i ministeriet. Jeg tror altså ikke, hr. Poulsgaard behøver at gøre sig de bekymringer.

Da jeg håber på, at førstebehandlingen her i folketingsalen er ved at være færdig, skal jeg bare udtrykke ønsket om, at vi må få et godt og et grundigt udvalgsarbejde med de dygtige medlemmer af socialudvalget, som hr. Arne Melchior har talt om.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Fru Nathalie Lind spurgte mig, om det virkelig var socialdemokratiets politik, at det var de invalide, der skulle betale for de sociale besparelser. Til det vil jeg ganske kort sige, at det, der er socialdemokratiets politik vedrørende besparelserne på det sociale område, er, at det er de bedst stillede og de bedre stillede, der skal betale.

(Kort bemærkning).

Brixtofte (V):

Det skal være meget kort. Jeg har naturligvis også kunnet lægge sammen og nå frem til det resultat, fru socialminister, at der vil være et lille flertal. Men jeg har sagt, at der er en meget stor skepsis over for forslaget i de tre forligspartier, og derfor vil jeg hævde, at der i virkeligheden i denne folketingsaal er et klart flertal imod socialministerens forslag.

Kun fordi der er et forlig, som man vil tvinge de små partier til at overholde, skønt de godt kunne tænke sig at slippe fri af denne del af forliget, vil det blive gennemført.

Det er rigtigt, at der er bebudet spørgsmål, men det betænkelige er, at man har lovet at stemme for uanset svarenes indhold.

(Kort bemærkning).

Agnete Laustsen (KF):

Det er til fru Aase Olesen og dermed også til ministeren. Fru Aase Olesen nævnede, at det var skarpsindigt af mig at se, at der jo her var tale om fordelingspolitik, og det ville hun lade blive stående. Det må fru Aase Olesen også meget gerne, for jeg var egentlig glad for, at hun selv indrømmede, at det var fordelingspolitik, og jeg er også glad for, at ministeren nu indrømmer, at det er det. Det er et ærligt svar, og det har det været meget svært at få indtil nu, hvor ministeren faktisk har markedsført denne lov under etiketten »social retfærdighed«. Jeg vil gerne oplyse ministeren om, at det er i strid med god markedsføring at sælge varer under urigtige eller vildledende angivelser, men nu går jeg ud fra, at ministeren, der jo også er så dygtig, ved, at denne lov ikke gælder for politiske anliggender, men derfor glæder det mig alligevel, at der er nogen, der har haft mod til her i dag at ændre denne lovs etikette.

(Kort bemærkning).

Flygaard (DR):

Jeg vil gerne spørge hr. Brixtofte, om hans bemærkninger skal opfattes som udtryk for, at venstre nu politisk anlægger en anden bedømmelse. Jeg tror ikke, hr. Brixtofte rent faktisk har ret med hensyn til det reelle flertal i denne sag, men idet jeg går ud fra, at han alligevel har det, vil jeg spørge, om det er udtryk for, at hr. Brixtofte og venstre nu mener, at det er det reelle flertal, der skal komme til udtryk.

Nathalie Lind (V):

Jeg forstod godt den finte, der lå i socialministerens svar, at jeg sikkert ikke havde noget imod kommunalt selvstyre. Nej, det har jeg ikke noget imod. Men når der som her er tale om et forslag, for hvilket der antagelig – det må vi jo forstå efter aftalerne – er

[Nathalie Lind]

et flertal, og som venstre og jeg principielt er imod, så er vi da ganske uhyre interesserede i at høre, hvad det er, der ligger bagved.

Socialministeren nævner selv, at det vil give besparelser på ca. 10 mill. kr. – ja men så må der foreligge visse beregninger. Jeg tror nok, jeg må have lov til at sige, at et så upræcist kriterium som det, ministeren har angivet i sit forslag, vist sjældent er set. Sagen skal antagelig også videre op ad forskellige ankeinstanser, og også de må vel have krav på en vis vejledning. Så vil det vel ende med, at ministeren udsender et cirkulære om, hvordan det skal være, men det er alt sammen noget, folketingets socialudvalg kan spørge om.

Så vil jeg blot gentage til hr. Erik B. Smith, socialdemokratiets ordfører, at det er de velstillede og de velbjærgede, de bedststillede og bedrestillede, noterede jeg – bedst og bedre – der skal ingen strid være om ordene. Jeg noterede altså, at et menneske, der ulykkeligvis er kommet dybt alvorligt til skade ved en trafikulykke, men som overvinder sit fantastiske handicap, påtager sig et arbejde og altså er i stand til, måske fordi vedkommende har været så heldig at få en uddannelse forud, at tjene 160.000 kr., ikke skal have den hjælp fra samfundets side, der hidtil er givet.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Hør, minister, lad os nu få det helt klart! Jeg har en lille smule respekt for folketinget. Det var det, jeg mente med, at ministeren simpelt hen ingen respekt havde for folketinget. Man har kunnet læse og høre en masse i aviser og radio om det, men her i folketinget holdt ministeren en bemærkelsesværdigt kort tale, når man tænker på alt det nye, der ligger i det.

Når jeg sagde, det var smuglet igennem, skal det forstås på den måde, at der er nogle partier, der har valgskræk – og det er forståeligt, at der er nogle partier, der har valgskræk – og at det er denne frygt for at møde vælgerne, som gør det muligt for socialministeren at få disse partier til at stemme for dette her, noget, som de simpelt hen ikke ville have stemt for, hvis ikke de havde bundet sig til socialdemokratiet. Så lad os lige blive enige om, hvad det er, vi taler om.

Det er allerede nu spændende at se, hvem der har ret, om det er hr. Arne Melchior eller det er ministeren, når hr. Arne Melchior taler om, at der bliver administrative problemer, og ministeren siger: der bliver overhovedet intet bureaukrati. Jeg har ellers ikke så stor tiltro til centrum-demokraterne, men denne gang tror jeg faktisk, at hr. Arne Melchior har ret.

Erik B. Smith (S):

Ja, fru Nathalie Lind, når det bliver sagt på den måde, at man skal gå ind i en vurdering af, om det er 125.000 kr. eller 160.000 kr., synes jeg, det er vigtigt at gøre sig klart, at partiet venstre og også fru Nathalie Lind jo har gjort sig til talsmand for det synspunkt, at uanset om det er 125.000 kr. eller det er 2 mill. kr. eller den pågældende ejer 100 mill. kr., skal invaliditetsydelsen altså udbetales. Der har vi fundet, at det var nødvendigt at lave en indtægtsgraduering, og i denne indtægtsgraduering har vi sagt, at 160.000 kr. er maksimum. Det er det princip, der ligger til grund for hele det sociale område. Der er ingen rimelig anledning til at tage invaliditetsydelsen som en isoleret besparelse på 6 mill. kr. inden for et område, hvor man sparer flere hundrede millioner kroner, og pådutte socialdemokratiet, at vi virkelig vil vælte besparelserne over på de invaliderede; det er en helt urimelig påstand.

(Kort bemærkning).

Nathalie Lind (V):

Hvis hr. Erik B. Smith med et – må jeg formode – dybt kendskab til sociallovgivning ville tænke sig lidt om, ville han vel nok vide, at venstre ikke har været enebestemmede eller haft flertal i dette ting, og at det er en socialdemokratisk socialminister, der har foreslået den lovgivning, vi har levet med; at vi så har været enige, er noget andet.

Må jeg så lige sige til socialministeren: Vi afviser da slet ikke, at der skal spares inden for det sociale område, men vi synes, ministeren burde have haft mere fantasi med i sine overvejelser og tænkt på, at det måske var kriterierne, man skulle se på, men det kan man vel også tage op i udvalget. Men altså, hr. Erik B. Smith, kom ikke og fortæl, at venstre – så megen ære tilkommer der ikke os – alene har lavet loven om invalide-

[Nathalie Lind]

pension! Om den er fra 1961 eller fra 1965, kan jeg ikke nøjagtigt huske, men det er i hvert fald ikke os alene, der har lavet den.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Min respekt for fru Nathalie Linds indsats både som minister, herunder også socialminister, i folketinget og i samfundet i øvrigt byder mig den enkelte replik, at jeg kender og også i min nærmeste familie har folk, som ved enorm personlig indsats har overvundet svære handicap. De af dem, jeg kender, som er blevet i stand til at tjene, som der her blev nævnt, 160.000 kr., vil faktisk gerne behandles som borgere, der kan klare sig selv, og jeg er slet ikke sikker på, at det er deres ærinde, man går ved den tale, fru Nathalie Lind fører her.

Så vil jeg gerne sige til hr. Poulsgaard, at jeg aldeles ikke har talt om administrative problemer – jeg har ikke taget de ord i min mund, og jeg tror ikke, der bliver nogen særlige – men jeg har sagt, at jeg tror, livet er så mangfoldigt og menneskers vilkår og situationer så forskelligartede, at det ikke kan udelukkes eller jeg ikke tør udelukke, at enkelte personer, familier eller grupper heraf vil komme i uforudsete situationer som følge af denne lovgivning, og det vil jeg gerne være med til at tage højde for.

Så vil jeg til hr. Brixtofte sige, at hvad der er flertal for – og det ved hr. Brixtofte, så længe har han dog siddet her – det viser sig ved afstemningerne, så den reguladetri, hr. Brixtofte her leger, hører ingen steder hjemme i parlamentarisk sammenhæng.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Ja, nu skal det være meget kort. Jeg vil kun understrege, fru Nathalie Lind, at jeg aldrig har påstået, at venstre alene skulle have æren for den sociallovgivning, der gælder i dag. Men når fru Nathalie Lind var så venlig at tillægge mig en vis sagkundskab på området, vil jeg ikke undlade at gøre den bemærkning, at de kriterier, man i øvrigt indfører i bistandsloven vedrørende en række af de ydelser, hvor man tidligere gav uafhængigt af formue og indtægt, efter min bedste opfattelse ikke er forskellige fra de krite-

rier, man i øvrigt opererer med, når det drejer sig om et udvidet behovskriterium i bistandsloven.

(Kort bemærkning).

Aase Olesen (RV):

Jeg ved ikke, om hr. Poulsgaard lider af valgskræk. Jeg gør det ikke, men jeg opfatter det sådan, at når man bliver valgt til at være folketingsmedlem, er man blevet valgt til at bestille noget og tage et medansvar for det, der skal foregå i dette hus. Så kan hr. Poulsgaard tale alt det, han vil, om, at der er partier, der føler sig bundet til socialdemokratiet. Nej, hr. Poulsgaard, der er nogle af os, der har fattet situationen herinde, nemlig at der faktisk ikke kan regeres uden om socialdemokratiet, så længe vi har fremskridtspartiets 20 mandater til at sidde og øve indflydelse på venstre og de konservative, sådan som vi har set det demonstreret her i dag. Vi har at gøre med to partier, som vil spare så meget, at de er blevet bange for deres egne forslag og derfor har måttet forlade forhandlingerne, og så skal vi her i dag opleve dem stille sig op og være fordelingspolitisk forargede. Man kan somme tider få kvalme!

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Forhøjelse af rådighedsbeløbet i 1981, varmhjælp til pensionister).

(Lovforslag nr. L 228. Fremsat 9/5 80).

Lovforslaget sættes til forhandling.